

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

бухгалтерського обліку та аудиту

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістра

(назва освітнього ступеня)

на тему: **Облік фінансових результатів та їх аналіз в системі
бухгалтерського обліку (на прикладі ПАТ «Мотор Січ»)**

Виконав: студент (ка) VI курсу, групи ПОМ-61
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

	<u>Римлянська В.І.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Керівник	<u>Короліук Т.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	<u>Співак С.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	<u>Співак С.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Рецензент	<u>Берестецька О.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Тернопіль
2022

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Факультет

Економіки та менеджменту

(повна назва факультету)

Кафедра

бухгалтерського обліку та аудиту

(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Співак С.М.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю

071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

студенту

Римлянській Вікторії Ігорівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

Облік фінансових результатів та їх аналіз в системі
бухгалтерського обліку (на прикладі ПАТ «Мотор Січ»)

Керівник роботи

Королюк Тетяна Миколаївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від « 14 » листопада 2022 року № 4/7-905

2. Термін подання студентом роботи 15.12.2022 р.

3. Вихідні дані до роботи НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», закони, інструкції, положення, наукова та навчальна література, публікації у наукових виданнях, фінансова звітність досліджуваного підприємства

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

Теоретико-методичні основи обліку та аналізу фінансових результатів

Методичні та організаційні основи обліку фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»

Аналізування фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»

Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці	Голда Н.М.		
Безпека в надзвичайних ситуаціях	Клепчик В.М.		

7. Дата видачі завдання 01.11.2022р.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Погодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 07.11.2022 р.	
2	Підбір і опрацювання літератури	до 07.11.2022 р.	
3	Підготовка розділу 1 «Теоретико-методичні основи обліку та аналізу фінансових результатів»	до 15.11.2022 р.	
4	Підготовка розділу 2 «Методичні та організаційні основи обліку фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»	до 22.11.2022 р.	
5	Підготовка розділу 3 «Аналізування фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»	до 29.11.2022 р.	
6	Підготовка розділу 4 «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях»	до 02.12.2022 р.	
7	Подання кваліфікаційної роботи для здійснення перевірки на плагіат	до 06.12.2022 р.	
8	Попередній захист роботи	12.12. 2022 р.	
9	Подання готової роботи на кафедру	до 15.12.2022 р.	

Студент

(підпис)

Римлянська В.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Королук Т.М.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	6
1.1. Сутність та формування фінансових результатів	6
1.2. Економічна характеристика діяльності ПАТ «Мотор Січ» та авіаційної галузі країни	11
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПАТ «МОТОР СІЧ»	18
2.1. Організаційні підходи до обліку фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»	18
2.2. Облікове відображення фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»	21
2.3. Відображення фінансових результатів у фінансовій звітності підприємства	27
Висновки до розділу 2	32
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПАТ «МОТОР СІЧ»	34
3.1. Організація аналізування фінансових результатів	34
3.2. Аналізування динаміки та структури фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»	37
3.3. Оцінювання результативності діяльності підприємства	43
Висновки до розділу 3	51
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	52
4.1. Охорона праці на ПАТ «Мотор Січ»	52
4.2. Основні принципи і способи забезпечення життєдіяльності	54
Висновки до розділу 4	56
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	70

АНОТАЦІЯ

Римлянська В.І. Облік фінансових результатів та їх аналіз в системі бухгалтерського обліку (на прикладі ПАТ «Мотор Січ»). – Рукопис.

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування. – Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2022.

Робота окреслює дослідницькі процеси щодо теоретико-організаційних і методичних основ обліку фінансових результатів та їх аналізу в системі бухгалтерського обліку й подання пропозицій їх удосконалення на вітчизняних підприємствах.

Вивчено сутність та особливості формування фінансових результатів на підприємстві. Здійснено економічну характеристику діяльності ПАТ «Мотор Січ» та авіаційної галузі країни. Вивчено основи методики та організації обліку фінансових результатів, розроблено пропозиції з його удосконалення щодо відображення інформації по аналітичних рахунках до субрахунків рахунку 79, що надасть вигоди при прийнятті управлінських рішень. Розкрито специфіку подання звітної інформації про фінансові результати у фінансовій звітності. Розкрито організаційні основи до аналізування фінансових результатів. Проведено аналізування динаміки та структури фінансових результатів. Оцінено результативність діяльності підприємства. Вивчено спрямованість в основах охорони праці та безпеки щодо надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: прибуток, фінансовий результат, звітний період, збиток, облік, аналіз, рентабельність.

ВСТУП

Актуальність теми. Одним з важливих показників ефективності фінансової та господарської діяльності суб'єкта господарювання є фінансовий результат, в якості якого є або прибуток, або збиток. Можна стверджувати, що фінансовий результат є найважливішим показником для усіх користувачів облікової інформації.

Метою будь-якої бізнесової структури є отримання прибутку. При цьому в економічній, обліковій, фінансовій літературі та законодавчій базі наявні різні трактування фінансового результату та його класифікації, що залежить від сфери його формування.

Для оцінювання ефективності господарювання будь-якого підприємства по всіх його напрямках використовується показник фінансового результату. Він є базою економічного розвитку та налагодження співпраці з контрагентами. Основи для самофінансування діяльності господарюючого суб'єкта визначаються саме через збільшення фінансового результату. Такий процес забезпечує на кожному господарюючому суб'єкті розширене відтворення та ефективний розвиток в майбутньому.

Вивчення питань обліку та аналізу фінансових результатів є предметом постійного дослідження науковців з різних сфер та галузей. Так, проблемні питання облікового та аналітичного відображення фінансових результатів вивчали в своїх працях наступні вчені: Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова, І.О. Гладій, О.В. Гринавцева, Л.І. Лежненко, І.В. Перезова, Н.В. Прохар, Д.Є. Свідерський, С.Л. Червінська тощо. Поряд з цим актуальними залишаються питання методичних та організаційних підходів до формування фінансових результатів, їх облікового відображення та оцінювання в аналітичній системі суб'єктів господарювання в сучасних умовах розвитку економіки. Вирішення цих питань є передумовою зміцнення фінансового стану суб'єктів господарювання.

Мета й завдання дослідження. Метою є дослідницькі процеси щодо теоретико-організаційних і методичних основ обліку фінансових результатів та їх аналізу в системі бухгалтерського обліку й подання пропозицій їх удосконалення на підприємствах.

Для виконання мети передбачено завдання:

- дослідження розуміння та формування фінансових результатів;
- здійснення економічної характеристики діяльності ПАТ «Мотор Січ» та авіаційної галузі країни;
- вивчення основ методики та організації обліку фінансових результатів, розробка пропозицій з його удосконалення та розкриття у звітності даних про фінансові результати;
- розкриття організаційних основ до аналізування фінансових результатів;
- проведення аналізування динаміки та структури фінансових результатів;
- оцінювання результативності діяльності підприємства;
- подання спрямованості в основах охорони праці та безпеки щодо надзвичайних ситуацій.

Об'єкт дослідження. Об'єктом визначено облікові та аналітичні процеси формування та використання фінансових результатів підприємства.

Предмет дослідження. Предметом визначено процеси організаційного та методичного характеру щодо обліку та аналізування фінансових результатів підприємства.

Методи дослідження. Виконання зазначених завдань здійснювалося з використанням таких методів: теоретичне узагальнення і порівняння, аналізування й синтез, методи індукції та дедукції, методи аналізу економічного характеру, методи абстрагування, причинно-наслідковий, абстрактно-логічний зв'язок.

Інформаційною базою роботи є законодавче та нормативне забезпечення акти щодо регулювання облікових процесів та аналізування

фінансових результатів, наукові доробки вчених, виступи з науково-практичних конференцій, матеріали з періодичних видань, звітні цифрові дані.

Наукова новизна результатів роботи є теоретичне дослідження, подання рекомендацій в напрямку удосконалення облікових процесів та аналізування методичного та організаційного характеру щодо фінансових результатів, зокрема поділ фінансових результатів в розрізі періодів формування та відображення інформації по аналітичних рахунках до субрахунків рахунку 79, що надасть вигоди при прийнятті управлінських рішень.

Практичним значенням отриманих результатів є запровадження пропозицій в діяльність підприємства, що носять практичний характер та дозволять розподіляти отримані фінансові результати між звітними періодами з врахуванням здійснених витрат в попередніх періодах, а також мінімізують витрати на збір необхідної інформації про фінансові результати по видах діяльності суб'єктів господарювання.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота поєднує вступ, 4 розділи, висновки й пропозиції (62 сторінки), список використаних джерел (55 найменувань), 2 додатки. Робота містить 22 таблиці та 18 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

1.1. Сутність та формування фінансових результатів

Метою функціонування суб'єкта господарювання є одержання позитивних фінансових результатів та спрямування своїх зусиль на їх збільшення в майбутньому. Фінансово-економічні показники, які показують результативність діяльності підприємств, дають найбільш точну характеристику фінансового стану та показують економічний потенціал розвитку суб'єктів господарювання. Вивчення питання фінансових результатів на сьогоднішній день є особливо актуальним питанням і є ключовим напрямом діяльності суб'єктів господарювання, оскільки фінансові результати відображають основні підсумкові показники їх діяльності.

Усі аспекти діяльності суб'єктів господарювання характеризуються фінансовими результатами. Особливо актуальними аспектами діяльності підприємства можна визначити продуктивні результати праці, рівень застосування основних засобів, трудових, матеріальних й грошових засобів, собівартість реалізованої продукції, її якісні характеристики, обсяг та цінові пропозиції щодо реалізованої продукції тощо [9].

Розуміння поняття фінансових результатів є актуальним науковим питанням. Дана категорія постійно є в центрі уваги науковців в різних сферах, а саме бухгалтерський облік, філософія, економічна теорія, макроекономіка, мікроекономіка, фінанси, менеджмент [21; 36; 47; 53]. І при цьому є достатня кількість суперечностей щодо визначення даного поняття, що зумовлює важливість дослідження.

Вивчення суті фінансових результатів суб'єктів господарювання та прийняті ефективні управлінські рішення в напрямку подальшого розвитку – основа напрямків зростання результативності діяльності суб'єктів господарювання.

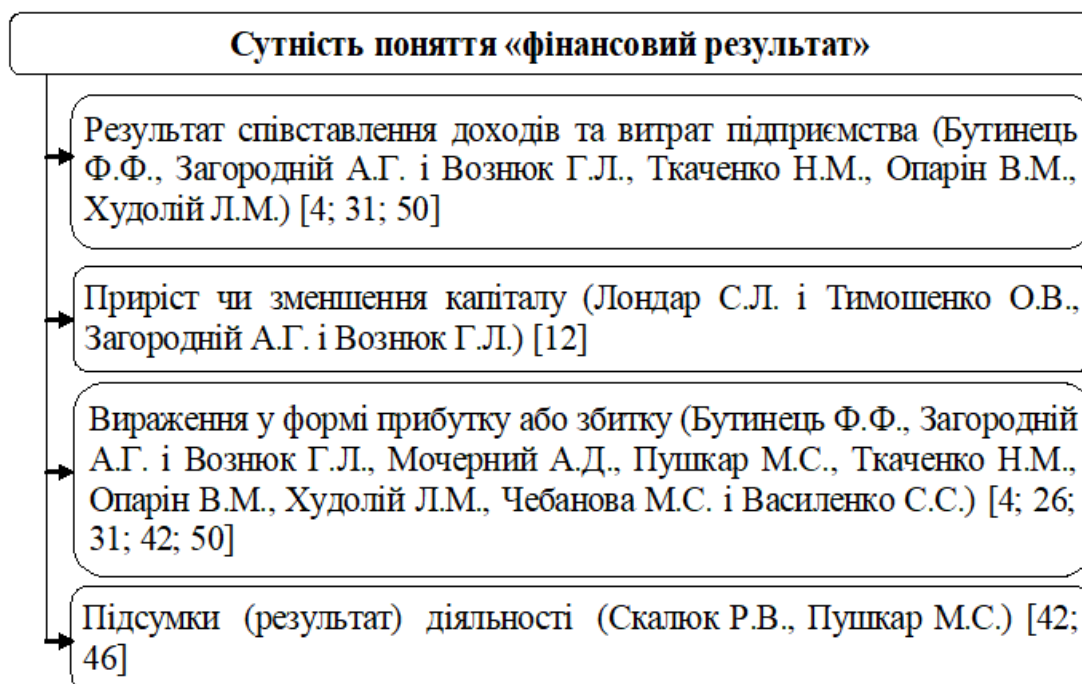
Дослідження нормативно-правових актів України свідчить про відсутність розгляду поняття «фінансовий результат». Так, в НП(С)БО 1 подано лише визначення понять «прибуток» та «збиток», і відповідно це створює труднощі в розумінні поняття та ролі «фінансовий результат» [28]. В інших нормативно-правових актах також відсутнє визначення поняття «фінансовий результат» і подано лише визначення понять «доходи», «витрати», «прибуток», «збиток» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Визначення показників фінансових результатів чинними
нормативними актами України**

Нормативний документ	Трактування поняття
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [40]	Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) Доходи – збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [28]	Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати Сукупний дохід – зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками) Інший сукупний дохід – доходи і витрати, які не включені до фінансових результатів підприємства Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – дохід, що визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у тому числі платежів від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо) та податків і зборів
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід» [23]	Дохід – це валове надходження економічних вигод протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу

Вивчення нормативно-правових актів, наукових та довідкових джерел щодо сутності «фінансовий результат» передбачало встановлення ролі та сутності даного поняття в системі обліку. Результати дослідження засвідчили, що фахівці у сфері обліку, економічних, юридичних, фінансових наук не дійшли до одного напрямку розуміння поняття «фінансовий результат». В цілому можна згрупувати ознаки визначення сутності даного поняття на рис. 1.1. Серед вчених щодо поняття «фінансовий результат» є також ідентичні думки.

Рис. 1.1. Підходи до визначення сутності поняття «фінансовий результат»

Отже, можна дійти висновку, що фінансовий результат виступає співставленням доходів і витрат суб'єктів господарювання. При цьому це може бути як прибуток, так і збиток. Останні, у свою чергу, призводять або до збільшення власного капіталу за рахунок отримання прибутку, або зменшення власного капіталу за рахунок отримання збитку. Таким чином, якісні характеристики функціонування діяльності суб'єктів господарювання визначаються отриманням позитивного фінансового результату. В цілому

можна стверджувати про різноманітність думок вчених щодо розуміння поняття «фінансовий результат», виходячи з їх професійної діяльності.

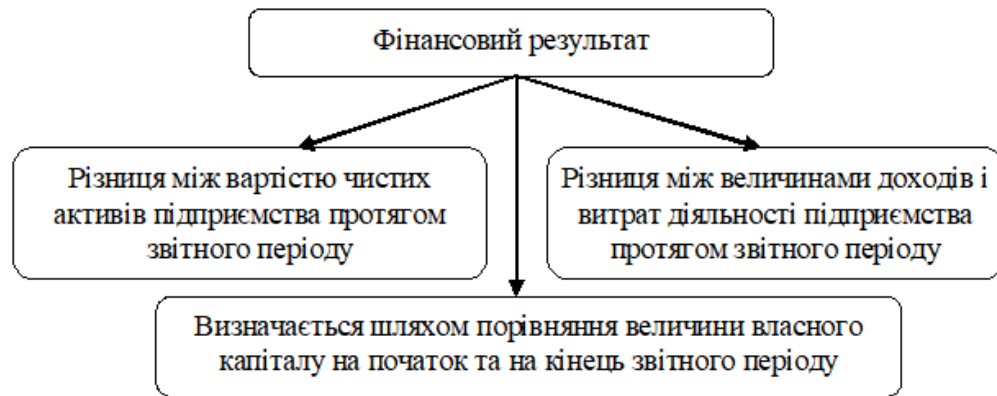
В нашому дослідженні важливо визначити сутність поняття «фінансовий результат» з позиції бухгалтерського обліку, тому розглянемо дане поняття з економічної та облікової позиції. Зокрема в табл. 1.2 подано визначення поняття «фінансовий результат».

Таблиця 1.2

**Підходи вчених до визначення сутності поняття «фінансовий результат»
в економічному та обліковому напрямках**

Напрямок	Автор	Сутність поняття «фінансові результати»
Економічний	Вороніна О.О.	Якісна характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства, яка в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства та зокрема відображає значущість і сталість розвитку підприємства (з погляду отриманого доходу), впливовість на його фінансового господарську діяльність чинників зовнішнього середовища (з погляду структури та обсягів витрат) і кількісно узагальнюється у вигляді прибутків (збитків), зміни власного капіталу, його окремих складових частин.
	Білик Т.О.	Прибуток або збиток суб'єкта господарювання, що визначається як різниця між сукупними доходами та витратами підприємства і за позитивного його результату представляє додаткову вартість, виступає одним із джерел фінансування подальшого розвитку та поточної діяльності підприємства, основним критерієм оцінки її ефективності.
	Скалюк Р.В.	Підсумкова категорія результативності господарської діяльності, котра відображає величину економічних вигод отриманих (втрачених) підприємством, визначених як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, що виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку), які характеризують потенціал прибутковості, економічного зростання та розвитку підприємства
Обліковий	Ткаченко Н.М.	Утворюються з доходів діяльності підприємства за вирахуванням витрат діяльності
	Гринавцева О.В.	Сума валового доходу від звичайної та надзвичайної діяльності підприємства, зменшеного на суму витрат, пов'язаних із виконанням господарської діяльності на підприємстві, непрямих податків та податку на прибуток за окремий звітний проміжок часу.
	Червінська С.Л.	Різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок звітного періоду.
	Труфіна Ж.С.	Економічна категорія в контексті створення доданої вартості та в аспекті методики визначення результату діяльності конкретного суб'єкта господарювання, що є об'єктом обліку і контролю

В сучасній міжнародній практиці бухгалтерського обліку загалом виділено три основні напрями до визначення фінансових результатів (рис. 1.2) [14].

Рис. 1.2. Основні підходи до визначення фінансових результатів в міжнародній практиці обліку

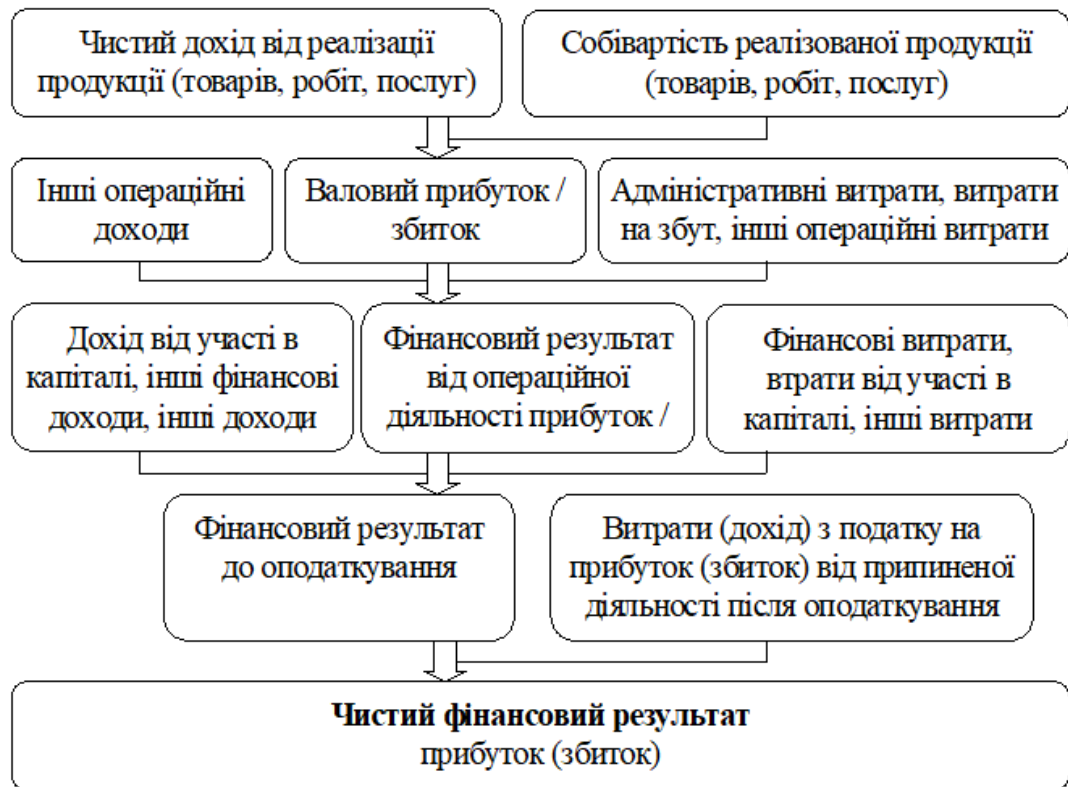
Найбільш поширеним в міжнародній практиці обліку є напрям, згідно якого фінансовим результатом є співставлення доходів і витрат діяльності суб'єктів господарювання за звітний період. Це характерного і для вітчизняного бухгалтерського обліку.

На основі вище наведених трактувань поняття «фінансовий результат» можна зазначити, що фінансовий результат – це результат діяльності суб'єкта господарювання, що визначається шляхом співставлення доходів і витрат за мінусом податків за звітний період.

Поетапне формування фінансових результатів суб'єктів господарювання згідно чинних вітчизняних нормативних актів подано на рис. 1.3.

Важливим напрямком класифікування фінансових результатів виступає ознака джерела їх формування, тобто залежно від видів діяльності – операційної, фінансової, інвестиційної. Відповідно відбувається поділ фінансових результатів на результати операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Крім такого поділу фінансових результатів доречним є також класифікування в розрізі періодів формування, що дозволить розподіляти отримані фінансові результати між звітними періодами з врахуванням здійснених витрат в попередніх періодах.

Рис. 1.3. Поетапне формування фінансових результатів суб'єктів господарювання

Отже, визначення сутності фінансових результатів, їх формування та облікове відображення виступає основою для аналізування рівня результативності виробничих процесів, процесів продажу та наявного стану суб'єктів господарювання. Саме фінансовий результат є підставою для проведення аналізування сильних та слабких сторін суб'єктів господарювання та складання подальших планів їх розвитку, враховуючи розмір отриманих фінансових результатів.

1.2. Економічна характеристика діяльності ПАТ «Мотор Січ» та авіаційної галузі країни

Авіаційна галузь промисловості показує рівень розвитку країни та її імідж, технологічний суверенітет в військовій та транспортній сферах, доходну частину бюджету та нові робочі місця. Україна по рівню розвитку

літакобудування входить до найбільш розвинених держав. Авіаційна галузь складається з повного циклу побудови авіаційної техніки та займає провідне місце на міжнародному ринку в сфері транспортної та регіональної пасажирської авіації.

За роки незалежності України в нас побудовано 7 нових типів літаків (Ан-140, Ан-148, Ан-158, Ан-178, Ан-74ТК-300, Ан-38-100, Ан-3Т), кілька видів авіаційних двигунів (Д-436 різних модифікацій, АІ-450, АІ-222 та інші), здійснено модернізацію 12 типів літаків. В цілому випущено 195 серійних, нових і модернізованих літаків [29].

Останні роки розвитку авіаційної галузі країни ознаменувались зменшенням обсягів її виробництва. Це негативно вплинуло на конкурентоспроможність авіаційної галузі країни на міжнародних ринках. На ринку авіаційної галузі України нараховується близько 60 підприємств. Останні мають достатній потенціал для розробки та випуску авіаційної техніки (по регіональних пасажирських та транспортних літаках, авіаційних двигунах та агрегатах, бортових радіоелектронних обладнаннях) [1].

В Україні було розроблено Стратегію відродження вітчизняного авіабудування. У випадку її реалізації в повному обсязі передбачається забезпечити обсяги виробництва авіаційної техніки на суму 200 млрд. грн., що дозволить наповнити бюджети різних рівнів, буде збережено і нові робочі місця, досягнуто збільшення заробітних плат працівників авіаційної галузі [25].

Стратегію відродження вітчизняного авіабудування та продовжено строки її реалізації до 2030 року. За умови реалізації Програми – 2030 в повному обсязі до 2030 року має бути забезпечений обсяг виробництва авіаційної техніки на загальну суму понад 200 млрд грн, у підсумку до бюджетів різних рівнів буде спрямовано 60-65 млрд грн, збережено не менше 60 тис. і створено близько 8 тис. нових робочих місць, досягнуто зростання заробітної плати зайнятих у галузі у 2-3 рази.

ПАТ «Мотор Січ» є одним з провідних підприємств по виробництву авіаційних двигунів, вертольотів, промислових газотурбінних установок. Для функціонування підприємства є створені сучасні обладнані цехи (механічні, складальні), ділянки по зняттю та нанесенню лакофарбових покриттів, льотно-випробувальний комплекс, центр для тренувань екіпажів усіх видів вертольотів, які випускає досліджуване підприємство [35].

Для забезпечення якісною продукцією досліджуване підприємство створило власну науково-технічну базу з метою виконання проектних, випробувальних та сертифікаційних робіт вертолітної техніки.

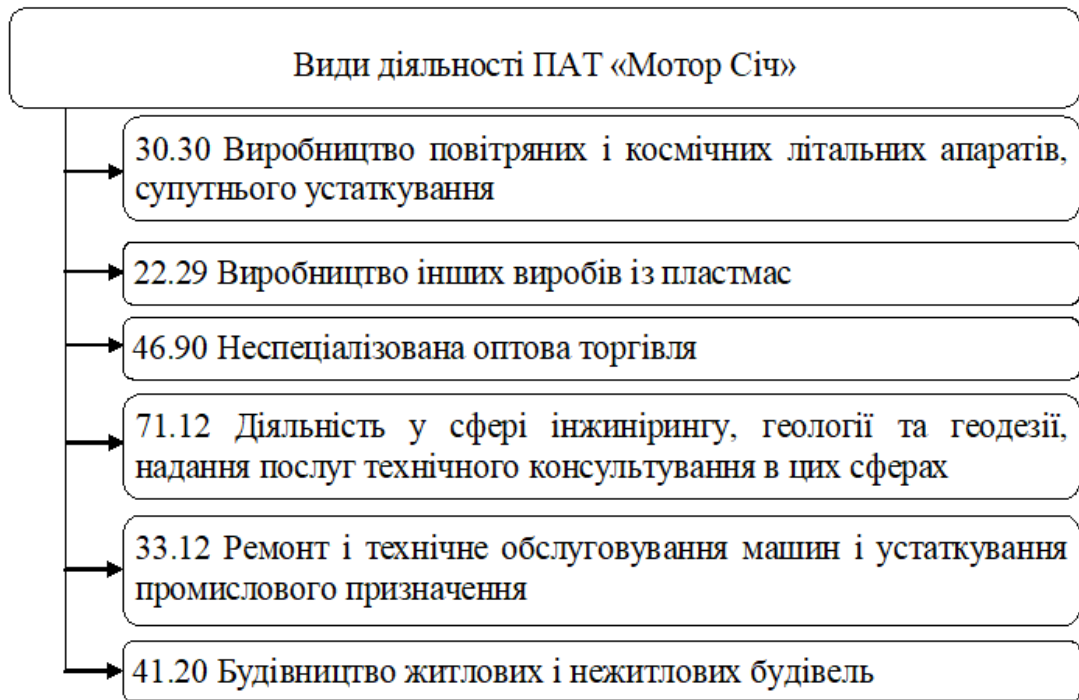
Першим випущеним вертольотом ПАТ «Мотор Січ» був Мі-8МСБ, максимальна злітна маса якого 12000 кг. Він є середнім багатоцільовим вертольотом та обладнаний силовою установкою з допомогою двох газотурбінних двигунків з використанням електричного запуску. Іншим напрямом діяльності досліджуваного підприємства є виробничі процеси легкових вертольотів.

Подальші розробки ПАТ «Мотор Січ» були пов'язані з випуском Мі-2МСБ – першого сертифікованого вертольота. Він відрізняється від інших вертольотів тим, що має простору вантажопасажирську кабіну, подвійну систему управління та дводвигуну силову установку. Далі підприємство випустило вертоліт типу МСБ-2 (багатоцільового вертольота по класичній одно гвинтовій схемі з рульовим гвинтом).

Спільна співпраця з науковцями, інститутами (військовими та цивільними) дозволила розробити металеві лопаті несучого гвинта для вертольотів типу Мі-24.

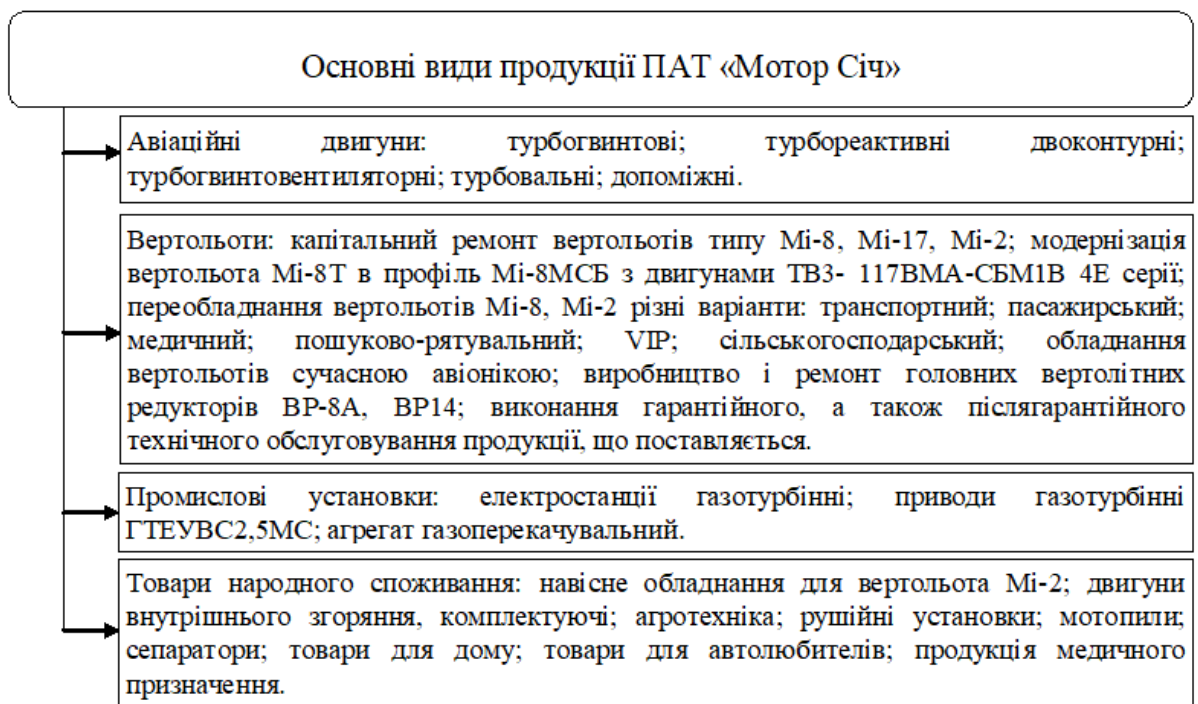
Основним видом діяльності ПАТ «Мотор Січ» є виробництво літальних апаратів. В цілому види діяльності, якими займається ПАТ «Мотор Січ», подано на рис. 1.4.

Рис. 1.4. Види діяльності ПАТ «Мотор Січ»

Основними видами продукції ПАТ «Мотор Січ» є авіаційні двигуни, вертольоти, промислові установки, товари народного споживання (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Основні види продукції ПАТ «Мотор Січ»

Основні результативні показники фінансово-господарської діяльності товариства подана у табл. 1.3 [35].

Таблиця 1.3

Основні результативні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Мотор Січ»

Найменування показника	Рік	
	2020	2021
Усього активів	28133858	29146625
Запаси	14416745	15577484
Сумарна дебіторська заборгованість	2855405	3604136
Гроші та їх еквіваленти	1623155	1092085
Чистий рух коштів за звітний період	405157	(475044)
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	15 240	15289
Власний капітал	20197875	21117902
Зареєстрований капітал	280529	280529
Поточні зобов'язання і забезпечення	4495084	4714099
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7699550	9695729
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	4497058	6320247
Валовий прибуток (збиток)	3202492	3375482
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	926463	920027

Основні показники діяльності досліджуваного товариства на кінець 2021 р. свідчать про стабільний рівень функціонування. Від'ємним значенням в 2021 р. був чистий рух коштів, що стало результатом нестабільної ситуації в країні. Досліджуване підприємство було прибуткове на кінець 2021 р.

В 2021 р. досліджуване підприємство поступово відновило свою діяльність після пандемії вірусу Covid-19 в 2020 р. Основні зусилля спрямовані на пошук нових контрагентів та розширення ринків збуту, що стало основою для стабілізації виробничих процесів. В своїй діяльності ПАТ «Мотор Січ» стикається з валютними ризиками, оскільки підприємство експортоорієнтоване. Для усунення фінансових ризиків підприємство використовує в своїх міжнародних контрактах валюти зі стабільними показниками курсу. Операції по експорту та імпорту підприємство також здійснює в одній валюті, що дає можливість захиститись від валютних ризиків. Для зменшення впливу правових ризиків досліджуване підприємство постійно слідкує за змінами чинного законодавства.

Постійний успіх та розвиток досліджуваного підприємства є можливим за рахунок розробки та використання у виробничих процесах новітніх технологій, професійного, висококваліфікованого та згуртованого колективу, унікальної виробничої бази, ресурсі, ефективної управлінської стратегії.

Висновки до розділу 1

Дослідження нормативно-правових актів України свідчить про відсутність розгляду поняття «фінансовий результат». Так, в НП(С)БО 1 подано лише визначення понять «прибуток» та «збиток». Фінансовий результат виступає співставленням доходів і витрат суб'єктів господарювання. При цьому це може бути як прибуток, так і збиток.

Найбільш поширеним в міжнародній практиці обліку є напрям, згідно якого фінансовим результатом є співставлення доходів і витрат діяльності суб'єктів господарювання за звітний період. Це характерного і для вітчизняного бухгалтерського обліку.

На основі вище наведених трактувань поняття «фінансовий результат» можна зазначити, що фінансовий результат – це результат діяльності суб'єкта

господарювання, що визначається шляхом співставлення доходів і витрат за мінусом податків за звітний період.

ПАТ «Мотор Січ» є одним з провідних підприємств по виробництву авіаційних двигунів, вертольотів, промислових газотурбінних установок. Для функціонування підприємства є створені сучасні обладнані цехи (механічні, складальні), ділянки по зняттю та нанесенню лакофарбових покриттів, льотно-випробувальний комплекс, центр для тренувань екіпажів усіх видів вертольотів, які випускає досліджуване підприємство. Основним видом діяльності ПАТ «Мотор Січ» є виробництво літальних апаратів.

Основні показники діяльності досліджуваного товариства на кінець 2021 р. свідчать про стабільний рівень функціонування. Від'ємним значенням в 2021 р. був чистий рух коштів, що стало результатом нестабільної ситуації в країні. Досліджуване підприємство було прибуткове на кінець 2021 р.

РОЗДІЛ 2

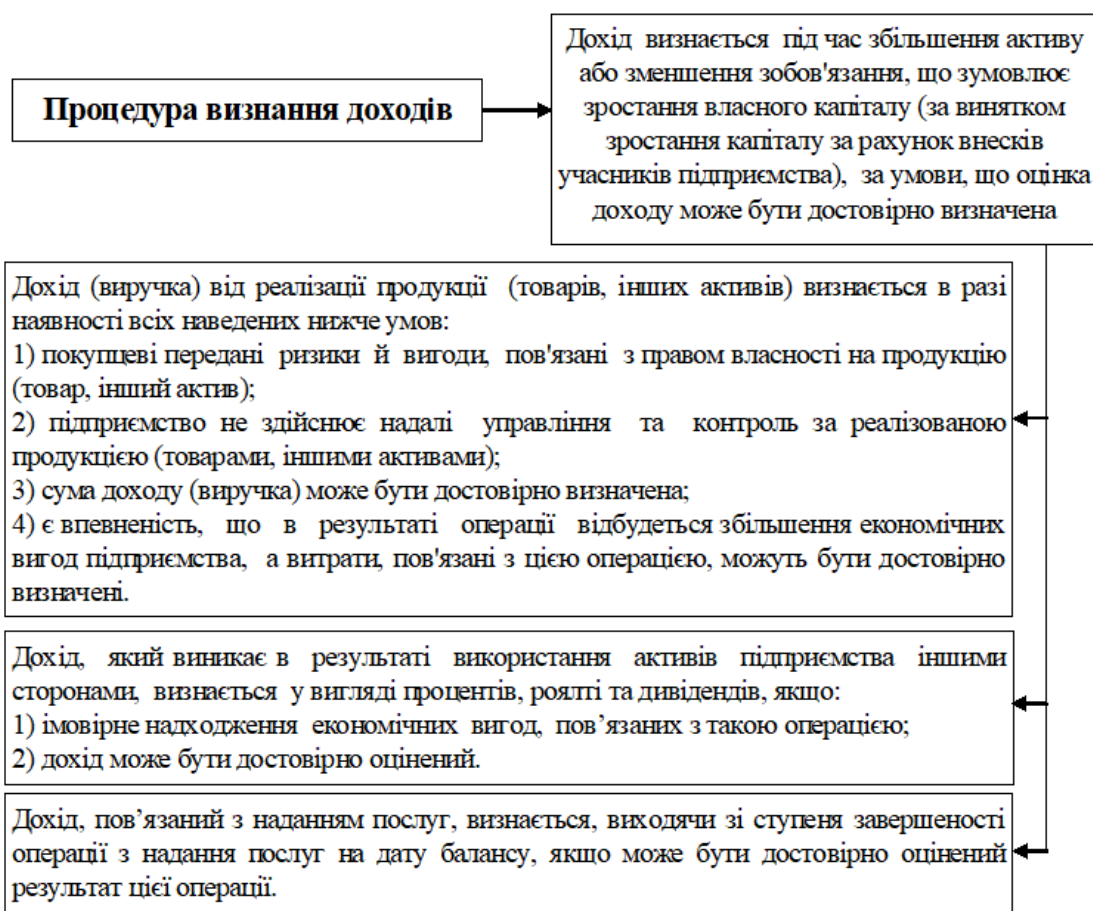
МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПАТ «МОТОР СІЧ»

2.1. Організаційні підходи до обліку фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»

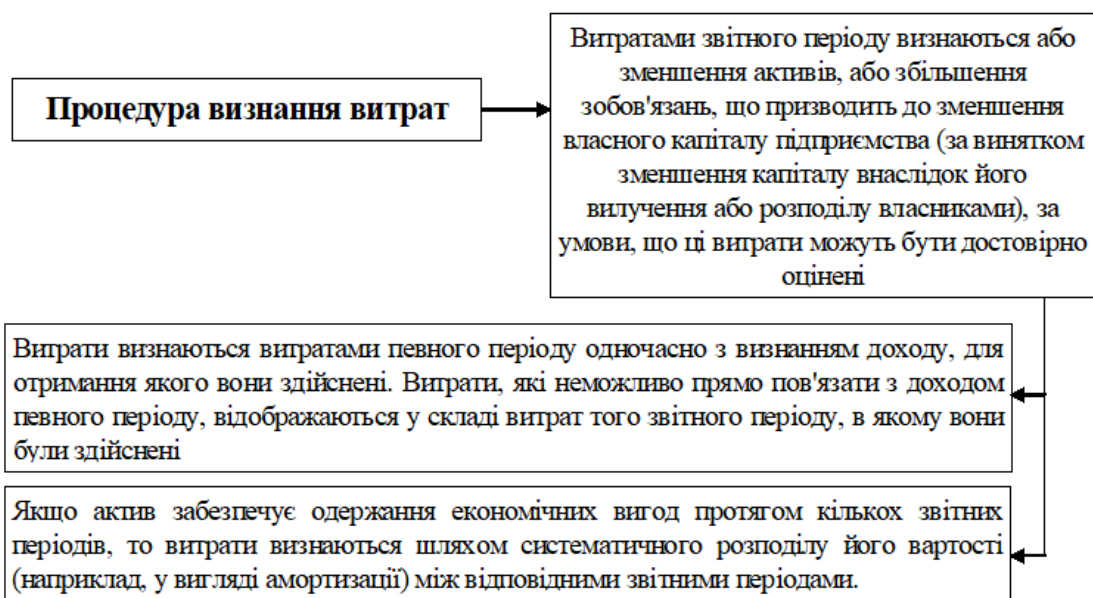
Вітчизняна нормативно-законодавча база передбачає регулювання обліку фінансових результатів суб'єктів господарювання. Основними регулюючими нормативними документами є Концептуальні основи фінансової звітності, міжнародні стандарти фінансової звітності, законодавство України, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку [15; 24; 38; 39; 40]. Окремими важливими регулятивними документами є внутрішні документи підприємства – накази, розпорядження та ін. щодо облікової політики.

Процедурні інструменти формування доходів, витрат та фінансових результатів в кожній країні визначаються згідно чинного нормативного законодавства. При цьому важливими критеріями щодо визнання доходів є критерії, відображені на рис. 2.1.

Важливим є також правильність формування, раціональне обрання підходів до облікової політики в сфері витрат суб'єктів господарювання як однієї з складових формування фінансових результатів [5; 8]. Це має взаємозв'язок з напрямками обрання облікових напрямів щодо витрат при їх включенні до собівартості продукції (робіт, послуг). Тому вартим є дослідження процедури визнання витрат суб'єктів господарювання з врахуванням особливостей їх діяльності та чинного законодавства (рис. 2.2).

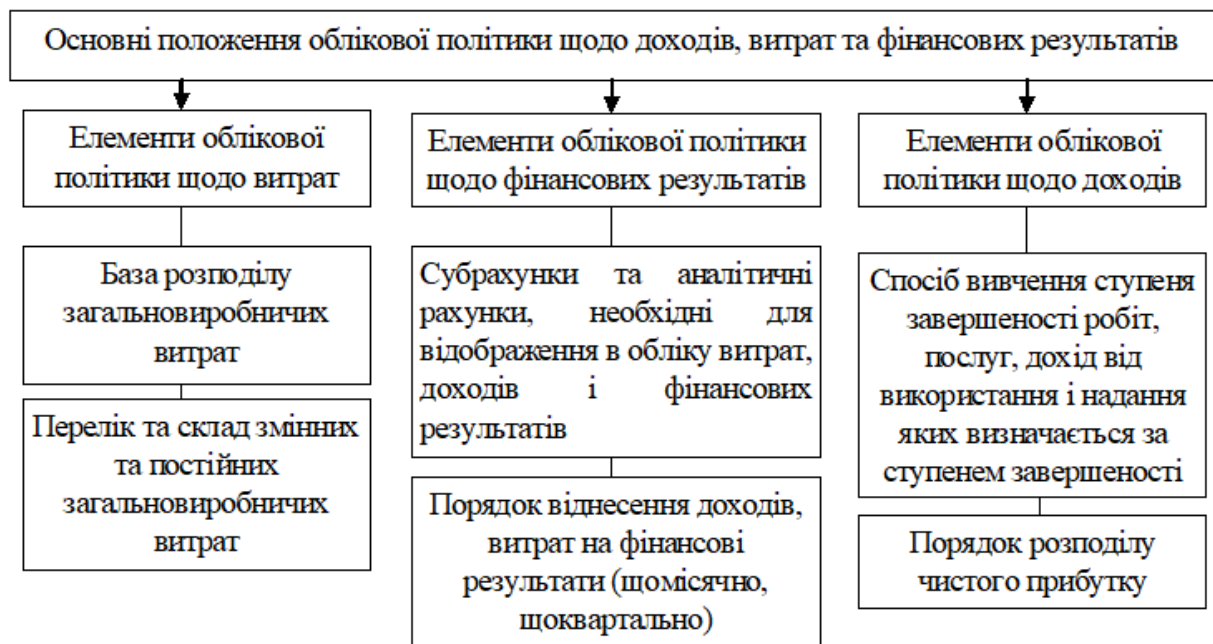

Рис. 2.1. Процедура визнання доходів господарюючих суб'єктів

Рис. 2.2. Процедура визнання витрат господарюючих суб'єктів

НП(С)БО 1 визначає підходи щодо облікової політики суб'єктів господарювання в сфері напрямів оцінювання статей звітності, методики обліку певних статей звітності, що відповідно впливає на розмір фінансового результату. Усе це має відображення в наказі про облікову політику підприємства, який повинен містити методичні напрями щодо організаційних підходів обліку витрат, доходів та фінансових результатів. Напрями облікової політики в сфері доходів, витрат та фінансових результатів суб'єктів господарювання відображено на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Напрями облікової політики в сфері доходів, витрат та фінансових результатів суб'єктів господарювання

Визначальними підходами в сфері організаційних основ системи обліку витрат, доходів, фінансових результатів суб'єктів господарювання є правильність розрахунку та достовірність оцінювання, проведення класифікування вказаних об'єктів обліку, правильність та повнота документальних операцій, своєчасність подання даних в облікових регістрах, підготовка даних в повному обсязі та достовірно контролюючим органам та керівництву суб'єктів господарювання.

2.2. Облікове відображення фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»

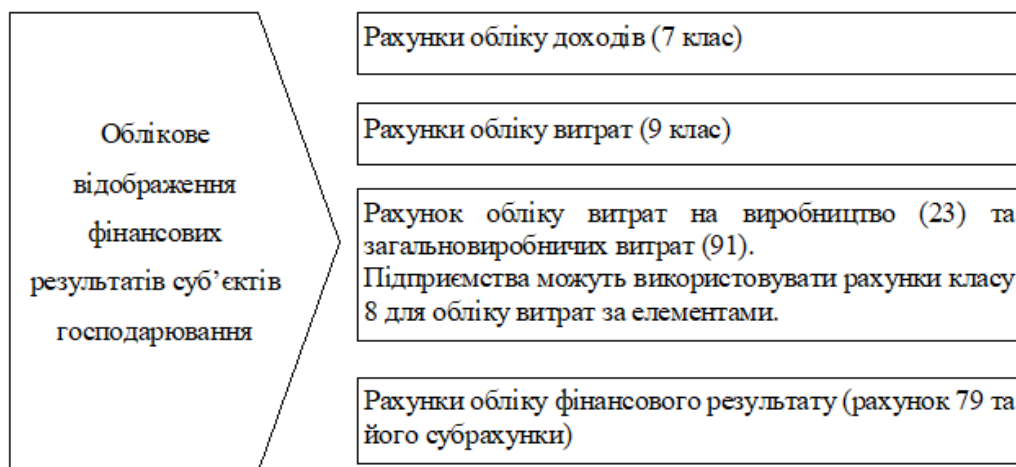
Звітний період суб'єктів господарювання визначається рівнем фінансового результату, який розраховується шляхом порівняння доходів звітного періоду та витрат, які суб'єкти господарювання здійснювали в звітному періоді. Важливим моментом є дата відображення доходів та витрат в обліку суб'єктів господарювання та у звіті про фінансові результати, яка являє собою дату їх виникнення [6; 7; 11]. До уваги не береться дата надходження або ж сплати грошових коштів. Крім того, важливим моментом є також повнота та своєчасність подання даних про доходи, витрати та фінансові результати в системі обліку.

В системі обліку бухгалтерським прибутком виступає збільшення власного капіталу в звітному періоді, що можна розрахувати з використанням даних обліку. Фактично такий розрахунок існує десятиліття і дозволяє власникам суб'єктів господарювання отримувати достовірні дані про розмір прибутку, які вони можуть отримати від своїх вкладень, і аудитори можуть підтвердити достовірність даних про прибуток. Тому в системі обліку показуються дані про доходи та витрати, які суб'єкти господарювання точно розраховували [30].

Чинний план рахунків бухгалтерського обліку щодо подання облікових операцій по активах, капіталу, зобов'язаннях та господарських операціях підприємств й організацій показує фінансові результати по окремих видах діяльності (операційна, фінансова, інша), в кожному з яких відбувається отримання доходів та формування витрат. При цьому фінансовий результат розраховується з періодичністю, яку встановлює суб'єкт господарювання в наказі про облікову політику (місяць, квартал, рік). Фінансовий результат завжди є позитивним (прибуток) або негативним (збиток) результатом.

Облікове відображення фінансових результатів суб'єктів господарювання відбувається з використанням відповідних бухгалтерських рахунків (рис. 2.4) [13; 37].

Рис. 2.4. Облікове відображення фінансових результатів суб'єктів господарювання з використанням рахунків

Облік фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» згідно чинного плану рахунків відображає на рахунку 79. В складі даного рахунку виділено окремо субрахунки для різних видів діяльності (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Субрахунки рахунку 79 для обліку фінансових результатів від видів діяльності

Субрахунки	Призначення	Використання
791	Облік результатів операційної діяльності	Накопичуються доходи та витрати лише від основної діяльності підприємства та діяльністю, яка пов'язана з її забезпеченням. Доходи від реалізації продукції, послуг, їх собівартість, витрати на управління підприємством, збутові витрати, доходи й витрати по оренді, зміни валютних курсів тощо.
792	Облік результатів від фінансових операцій	У більшості підприємств він від'ємний. 792 – відсотки за кредитами, за фінансовим лізингом. Для отримання доходів, підприємство має здавати об'єкти у фінансовий лізинг або надавати позики й отримувати відсотки за такими операціями.
793	Облік іншої діяльності	Списуються доходи й витрати від будь-якої іншої діяльності, яка не потрапила на рахунки 791 і 792: витрати від списання необоротних активів, доходи від безоплатно одержаних необоротних активів, доходи від відшкодування збитків від страхової компанії і т.д.

Рахунок 79 містить інформацію про доходи (в порядку закриття з рахунків класу 7) та витрати (в порядку закриття з рахунків класу 9) (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Облік фінансових результатів від видів діяльності

Вид діяльності	Бухгалтерський облік	
	Дебет	Кредит
Операційна	70, 71	79
	791	90-94
	791	23, 80-84
Фінансова	72, 73	792
	792	95, 96
	792	85 (у частині фінансових витрат)
Інша	74	793
	793	97
	793	85 (у частині витрат, пов'язаних з інвестиційною та іншою діяльністю)

Ефективний рівень управління суб'єктів господарювання можна оцінити при впровадженні структурування фінансових результатів по видах діяльності. Тому важливим є формування інформації по аналітичних рахунках до субрахунків рахунку 79, що надасть вигоди при прийнятті управлінських рішень та мінімізує витрати на збір необхідної інформації про фінансові результати по видах діяльності суб'єктів господарювання.

В цілому отриманий результат на рахунку 79 суб'єкт господарювання списує на рахунок 44. При цьому рахунок 79 в кінці звітної періоду закривається, тобто фактично він є номінальним. В той час як рахунок 44 є пасивним і розраховане на даному рахунку кінцеве сальдо необхідно відображати у балансі.

Перенесення на рахунок 44 отриманого фінансового результату на рахунку 79 відображається з дебетом рахунку 79 і кредитом рахунку 44 [3].

Рахунок 44 відображає інформацію про нерозподілені прибутки або ж непокріті збитки впродовж поточного та минулих років. Крім цього, на даному рахунку також показується використання впродовж поточного року отриманого прибутку [43]. Кредитові дані рахунку 44 показують що отримав суб'єкт господарювання та наскільки збільшився прибуток від різних видів діяльності. Дебетові дані рахунку 44, навпаки, показують отримані збиткові результати діяльності, а також напрями використаного прибутку.

В складі рахунку 44 виділяються окремо субрахунки для використання прибутку та відображення нерозподіленого прибутку (непокрітого збитку) (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Субрахунки рахунку 44 суб'єктів господарювання

Субрахунки	Призначення	Використання
441	Облік нерозподіленого прибутку	Відображається наявність та рух нерозподіленого прибутку.
442	Облік непокрітих збитків	Відображаються непокріті збитки. Їх списання здійснюють за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного, пайового чи додаткового капіталу тощо.
443	Облік прибутку, використаного у звітному періоді	Відображається розподіл прибутку між власниками (нарахування дивідендів), відрахування в резервний капітал та інше використання прибутку в поточному періоді. Сальдо на цьому субрахунку у кінці року закривається у кореспонденції із субрахунками 441 та/або 442 з виведенням сальдо на одному з цих субрахунків.

Облікове відображення на субрахунках рахунку 44 ПАТ «Мотор Січ» ведеться наростаючим додаванням від початку звітнього року. Далі фінансовий отриманий результат розподіляють за визначеними на підприємстві цілями та списують по закінченні звітнього року.

Основи обліку витрат, доходів та фінансових результатів визначають важливе значення документального оформлення даних об'єктів. Це відбувається через те, що первинні документи підтверджують фактичне виконання операцій суб'єктами господарювання та достовірність відповідної

інформації в них. Крім цього, внутрішні та зовнішні контролюючі органи можуть отримати дані з документів для підтвердження правдивості ведення обліку та правильності відображення доходів і витрат суб'єктів господарювання.

В табл. 2.4 подано основні первинні документи щодо облікового відображення доходів, витрат та фінансових результатів від різних видів доходів та витрат.

Таблиця 2.4

Первинні документи та види доходів і витрат

Види доходів/витрат	Первинні документи
Підтвердження фінансового результату основної діяльності	
Доходи від реалізації продукції, надання послуг, реалізація товарів.	Видаткова накладна, товарно-транспортна накладна, інвойс, акт виконаних робіт (наданих послуг), виписки банку, прибутковий касовий ордер, акт приймання-передачі.
Операційні витрати, адміністративні витрати, витрати на збут.	Накладні на внутрішнє переміщення матеріалів, вимоги, акти на списання використаних матеріалів, картка складського обліку, платіжні доручення, авансові звіти, розрахункові чеки, розрахункова відомість, розрахунково-платіжна відомість, відомість нарахування, виписки банку, видатковий касовий ордер.
Підтвердження фінансового результату операційної діяльності	
Доходи (витрати) реалізації інших оборотних активів, доходи (витрати) реалізації іноземної валюти, доходи (витрати) операційної оренди, дохід списання кредиторської заборгованості, нестачі та втрати від псування цінностей, доходи (витрати) штрафів, пені, неустойки, втрати від знецінення запасів, витрати на дослідження та розроблення, доходи від повернення безнадійних боргів, доходи (витрати) від списаних раніше активів.	Видаткова (прибуткова) накладна, товарно-транспортна накладна, розрахунок бухгалтерії, бухгалтерська довідка, акт інвентаризації, акт оцінки товарно-матеріальних цінностей, акт здавання-приймання послуг за договором оренди, акт на списання (оприбуткування) товарно-матеріальних цінностей, виписка банку, видатковий (прибутковий) касовий ордер.
Підтвердження фінансового результату інвестиційної та фінансової діяльності	
Доходи (витрати) реалізації фінансових інвестицій, доходи (витрати) реалізації необоротних активів, дохід безоплатно одержаних активів, доходи (витрати) від неопераційної курсової різниці, дивіденди (отримані та сплачені), інші доходи (витрати) фінансових операцій, втрати від уцінки необоротних активів тощо.	Розрахунок бухгалтерії, бухгалтерська довідка, акт інвентаризації, акт оцінки товарно-матеріальних цінностей, акт на списання (оприбуткування) товарно-матеріальних цінностей, виписка банку, видатковий (прибутковий) касовий ордер, акт на списання (оприбуткування) товарно-матеріальних цінностей.

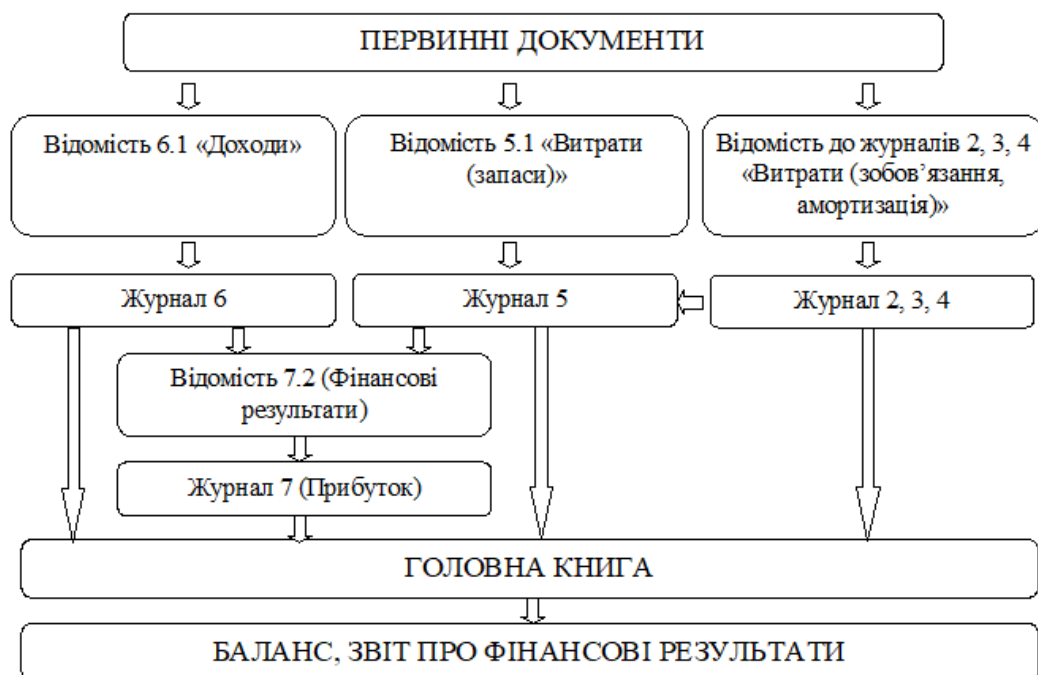
Перенесення даних про доходи і витрати на фінансові результати передбачає оформлення специфічного документа – розрахунку бухгалтерії або ж бухгалтерської довідки, оскільки типової форми для даного виду господарської операції немає. Розрахунки та довідки бухгалтерії використовуються ПАТ «Мотор Січ» також для облікового відображення

формування фінансових результатів в розрізі видів діяльності та в подальшому їх перенесення в склад нерозподіленого прибутку. Оскільки типових документів для таких операцій немає, тому досліджуване підприємство в наказі про облікову політику передбачило для даних операцій використання довідок та розрахунків бухгалтерії.

Для покращення діяльності досліджуваного підприємства є важливим використання цифрових технологій в інформаційних процесах та електронного документообігу в щоденних операціях [16; 17; 18; 19; 20]. Це дозволить поліпшити якість діяльності підприємства та пришвидшити бізнес-процеси.

Узагальнені дані щодо витрат, доходів та фінансових результатів здійснюється з використанням внесення даних в облікові регістри і в подальшому шляхом перенесення відповідних даних в головну книгу підприємства. Дані з головної книги суб'єкти господарювання переносять у звітність – баланс та звіт про фінансові результати.

Послідовність документального оформлення даних про доходи, витрати та фінансові результати зображено на рис. 2.5.

Рис. 2.5. Послідовність документального оформлення даних про доходи, витрати та фінансові результати

Раціональне облікове відображення фінансових результатів в розрізі видів діяльності (операційної, фінансової, іншої) є запорукою правдивого та своєчасного відображення даних про доходи, витрати та фінансові результати. Це розширить можливості керівництва суб'єктів господарювання при прийнятті управлінських рішень для стратегічного розвитку.

2.3. Відображення фінансових результатів у фінансовій звітності підприємства

Звіт про фінансові результати подає інформацію про результати діяльності суб'єктів господарювання динамічну. Це дозволяє оцінювати ефективність використання майна суб'єктів господарювання через оцінювання ділової активності та результативності їх діяльності. Зокрема дані про доходи та витрати зі звіту про фінансові результати і їх оцінювання через коефіцієнтний аналіз дають уявлення про ефективність процесів діяльності суб'єктів господарювання. Фактично основне призначення звіту про фінансові результати – це подання даних про сформований фінансовий результат (прибуток/збиток) через відображення структури доходів та витрат від різних видів діяльності [22; 52]. Показники в даному звіті дозволяють користувачам визначити ефективність функціонування суб'єкта господарювання і встановити джерела фінансування від різних видів діяльності (операційної, фінансової чи іншої). Аналітичність звіту про фінансові результати забезпечується можливістю порівняння показників за різні періоди.

Основні дані у звіті про фінансові результати ПАТ «Мотор Січ» стосуються доходів, витрат, сукупного доходу, прибутку та збитку (табл. 2.5).

Заповнення звіту про фінансові результати відбувається щоквартально та у підсумку року. Відображення показників доходів та витрат, непрямих податків відбувається в тисячах гривень. Якщо в окремих рядках немає

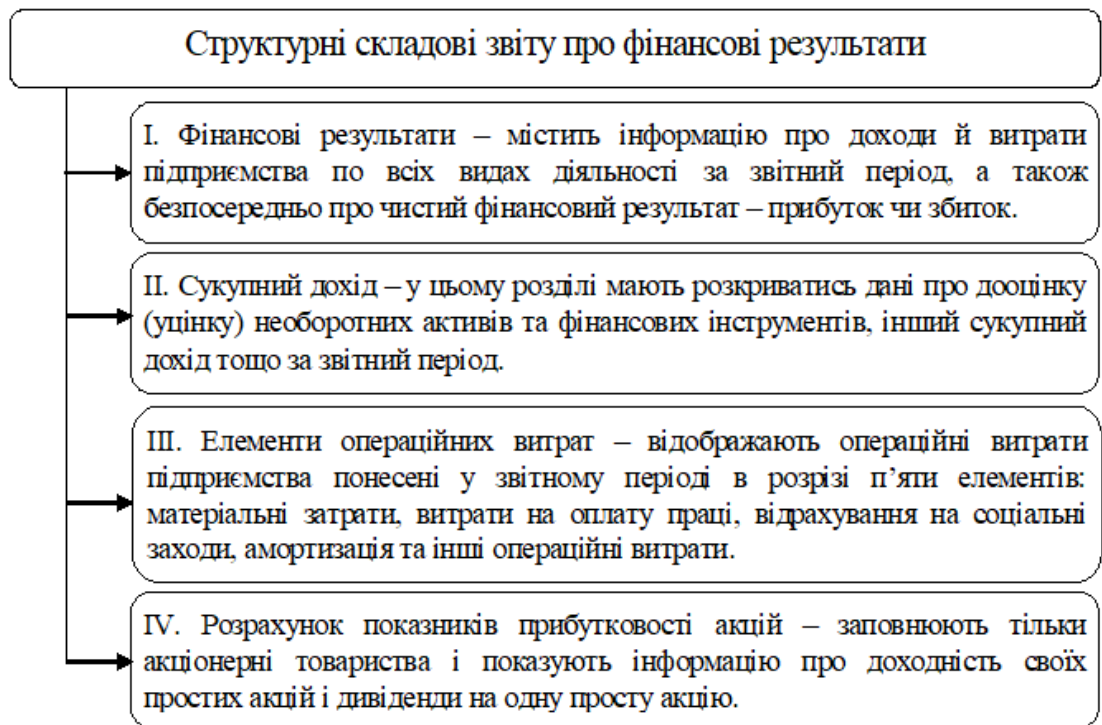
даних, то ставляться прочерки. Відображення показників витрат, непрямих податків, собівартості, збитків відбувається з використанням дужок, що означає віднімання даних.

Таблиця 2.5

Особливості заповнення елементів звіту про фінансові результати

Елементи звіту про фінансові результати	Особливості розкриття
Розділ I	
Доходи та витрати підприємства від операційної діяльності, фінансовий результат операційної діяльності (прибуток/збиток)	Операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. Ключовими показниками є: чистий дохід = виручка – ПДВ, акцизний збір, знижки, вартість повернутих товарів, доходи, що належать комітентам; валовий прибуток = чистий дохід – собівартість.
Інші доходи та витрати, у т.ч. фінансові, фінансовий результат до оподаткування (прибуток/збиток)	Сюди відноситься інвестиційна та фінансова діяльність підприємства: дивіденди, відсотки по кредитах та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій; доходи (витрати) за методом участі в капіталі; доходи (витрати) від реалізації фінансових інвестицій; доходи (витрати) від неопераційних курсових різниць
Витрати (доходи) з податку на прибуток	Витрати з податку на прибуток наводять з податкової декларації з урахуванням НП(С)БО 17 «податок на прибуток», тобто обліку відстрочених податкових активів і зобов'язань.
Чистий прибуток (збиток)	Це арифметична різниця між усіма доходами та витратами підприємства по всім видам діяльності
Розділ II	
Сукупний дохід	Наводиться інформація про інший сукупний дохід та розраховується сукупний дохід підприємства, отриманий у звітному періоді
Розділ III	
Елементи операційних витрат	Тут наводиться класифікація затрат підприємства за економічними елементами за вирахуванням внутрішнього обороту, тобто продукції, яку підприємство спожило саме у себе. Ведення 8-го класу рахунків, який необов'язковий, може полегшити заповнення даного розділу
Розділ IV	
Показники прибутковості акцій	Заповнюють тільки акціонерні товариства, прості акції або потенційні прості акції яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах, включаючи товариства, які перебувають у процесі випуску таких акцій

Основні структурні складові звіту про фінансові результати включають 4 розділи (рис. 2.6).

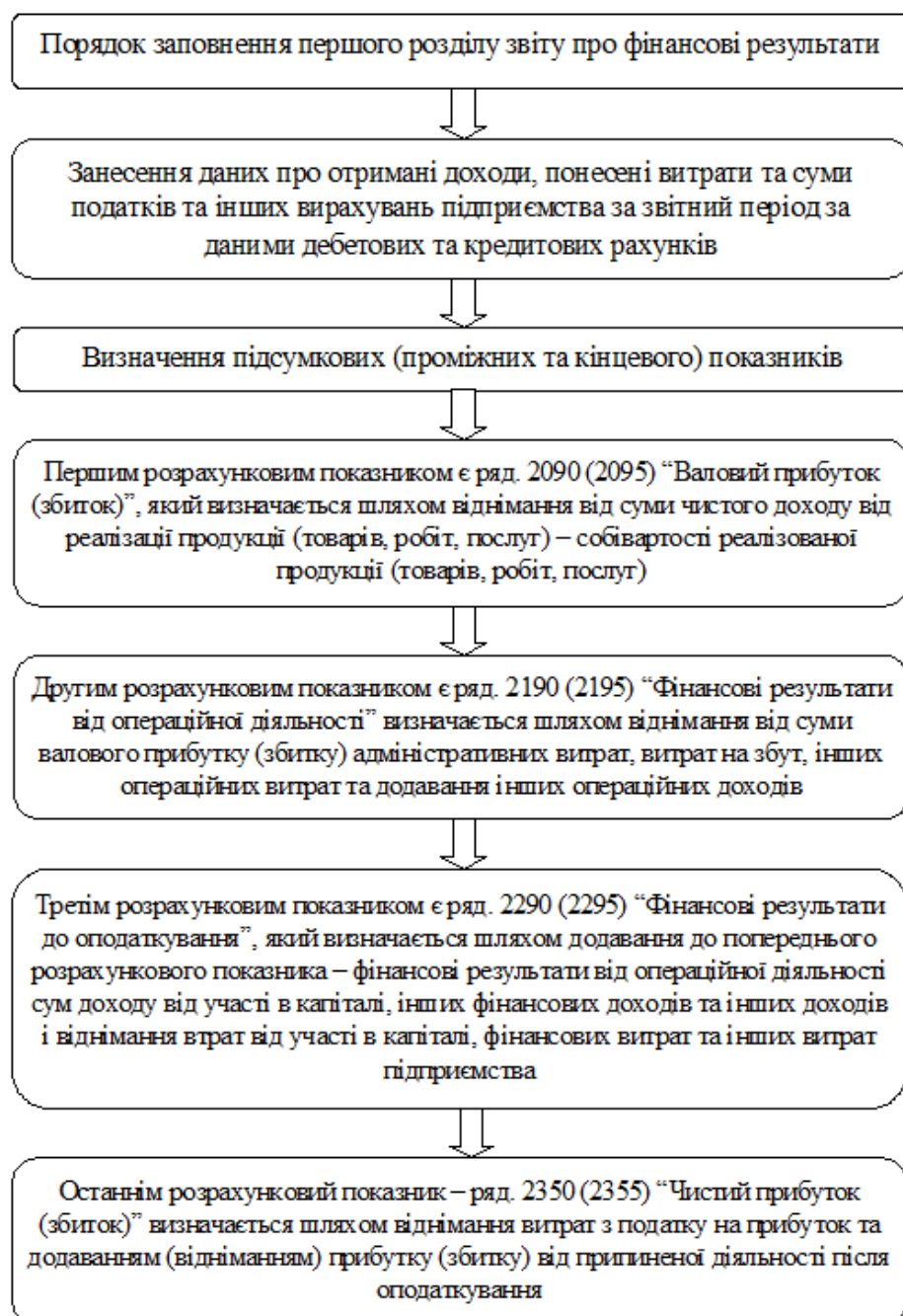
Рис. 2.6. Основні складові в структурі звіту про фінансові результати

Основоположним підходом складання звіту про фінансові результати є проведення класифікації видів діяльності суб'єктів господарювання, результатами яких є доходи та витрати. Виділяють наступні види діяльності ПАТ «Мотор Січ»:

- операційна діяльність відображає основний напрям діяльності суб'єктів господарювання, в якості якої є виробничі/реалізаційні процеси як основна мета створення та функціонування суб'єкта господарювання;
- фінансова діяльність – пов'язана із змінами розмірів та складових власних та позикових джерел фінансування;
- інша діяльність – відображає процеси закупівлі та продажні операції необоротних активів і фінансових інвестицій (що не є в складі еквівалентів грошових коштів).

Визначення фінансового результату (чистого фінансового результату (збитку)) передбачає використання даних про доходи та витрати у розділі I звіту. В цілому порядок заповнення даного розділу подано на рис. 2.7.

Рис. 2.7. Порядок заповнення розділу I звіту про фінансові результати

Заповнення звіту про фінансові результати ПАТ «Мотор Січ» передбачає відображення в графі 3 звітних даних за період, в графі 4 – за

попередній період. При цьому дані беруться не сальдо рахунків, а дебетові та кредитові обороти рахунків класів 7-9 (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Алгоритм подання даних у розділі I звіту про фінансові результати

Стаття звіту про фінансові результати	Код рядка	Джерела інформації
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	обороти за Дт субрахунків 701, 702, 703 із Кт 791 за мінусом оборотів за Дт субрахунку 704
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	обороти за Дт 901, 902, 903
Валовий прибуток (збиток)	2090	позитивне значення ряд. 2000 + ряд. 2010 – ряд. 2050 – ряд. 2070.
	2095	від'ємне значення (див. ряд. 2090)
Інші операційні доходи	2120	обороти за Дт рахунка 71 із Кт 791
Адміністративні витрати	2130	обороти за Кт рахунка 92 із Дт 791
Витрати на збут	2150	обороти за Кт рахунка 93 із Дт 791
Інші операційні витрати	2180	обороти за Кт рахунка 94 із Дт 791
Фінансовий результат від операційної діяльності: — прибуток — збиток	2190	позитивне значення ряд. 2090 (ряд. 2095) + (-) 2105 +/- 2110 + ряд. 2120 – ряд. 2130 – ряд. 2150 – ряд. 2180
	2195	від'ємне значення (див. ряд. 2190)
Доход від участі в капіталі	2200	обороти за Дт рахунка 72 із Кт субрахунку 792
Інші фінансові доходи	2220	обороти за Дт рахунка 73 із Кт субрахунку 792
Інші доходи	2240	обороти за Дт рахунка 74 із Кт субрахунку 792
Фінансові витрати	2250	обороти за Дт субрахунку 792 з Кт рахунка 95
Витрати від участі в капіталі	2255	обороти за Дт субрахунку 792 з Кт рахунка 96
Інші витрати	2270	обороти за Дт субрахунку 792 з Кт рахунка 97
Фінансовий результат до оподаткування: — прибуток — збиток	2290	позитивне значення ряд. 2190 (ряд. 2195) + ряд. 2200 + ряд. 2220 + ряд. 2240 – ряд. 2250 – ряд. 2255 – ряд. 2270 +/- ряд. 2275

Таким чином, звіт про фінансові результати відображає ефективність роботи кожного господарюючого суб'єкта, рівень управління, розміри отриманих результатів діяльності.

Звіт також дає можливість оцінювання діяльності суб'єкта господарювання з позиції інвестиційної привабливості та довіри зі сторони зацікавлених у співпраці сторін. Звіт про фінансові результати підтверджує наскільки є прозорою діяльність суб'єктів господарювання, що враховується першочергово зі сторони інвесторів та інших зацікавлених сторін.

Висновки до розділу 2

Визначальними підходами в сфері організаційних основ системи обліку витрат, доходів, фінансових результатів суб'єктів господарювання є правильність розрахунку та достовірність оцінювання, проведення класифікування вказаних об'єктів обліку, правильність та повнота документальних операцій, своєчасність подання даних в облікових регістрах, підготовка даних в повному обсязі та достовірно контролюючим органам та керівництву суб'єктів господарювання.

Основи обліку витрат, доходів та фінансових результатів визначають важливе значення документального оформлення даних об'єктів. Це відбувається через те, що первинні документи підтверджують фактичне виконання операцій суб'єктами господарювання та достовірність відповідної інформації в них.

Узагальнені дані щодо витрат, доходів та фінансових результатів здійснюється з використанням внесення даних в облікові регістри і в подальшому шляхом перенесення відповідних даних в головну книгу підприємства. Дані з головної книги суб'єкти господарювання переносять у звітність – баланс та звіт про фінансові результати.

Звіт про фінансові результати подає інформацію про результати діяльності суб'єктів господарювання динамічну. Це дозволяє оцінювати

ефективність використання майна суб'єктів господарювання через оцінювання ділової активності та результативності їх діяльності. Зокрема дані про доходи та витрати зі звіту про фінансові результати і їх оцінювання через коефіцієнтний аналіз дають уявлення про ефективність процесів діяльності суб'єктів господарювання. Фактично основне призначення звіту про фінансові результати – це подання даних про сформований фінансовий результат (прибуток/збиток) через відображення структури доходів та витрат від різних видів діяльності.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПАТ «МОТОР СІЧ»

3.1. Організація аналізування фінансових результатів

Рівень функціонування господарюючого суб'єкта в умовах розвитку економіки визначається здатністю генерувати достатню величину доходу і як результат формування прибутку. Важливими вимірниками результатів функціонування господарюючих суб'єктів є як вартісний їх вимір, так відносні показники результативності.

Аналізування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання є важливою складовою фінансово-економічного аналізу [27; 34; 51; 54]. Для цього використовуються дані звітних форм господарюючих суб'єктів. Проведення аналізування фінансових результатів залежить від якості фінансової звітності, в якій формуються вихідні дані, та рівня компетенції керівного складу господарюючого суб'єкта при прийнятті ним управлінських рішень.

Важливими є завдання аналізування фінансових результатів підприємства, що подані на рис. 3.1.

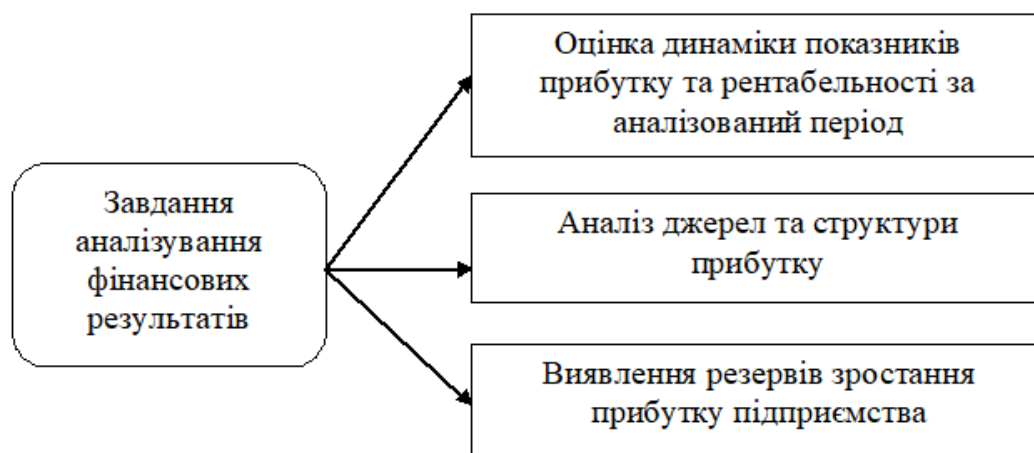
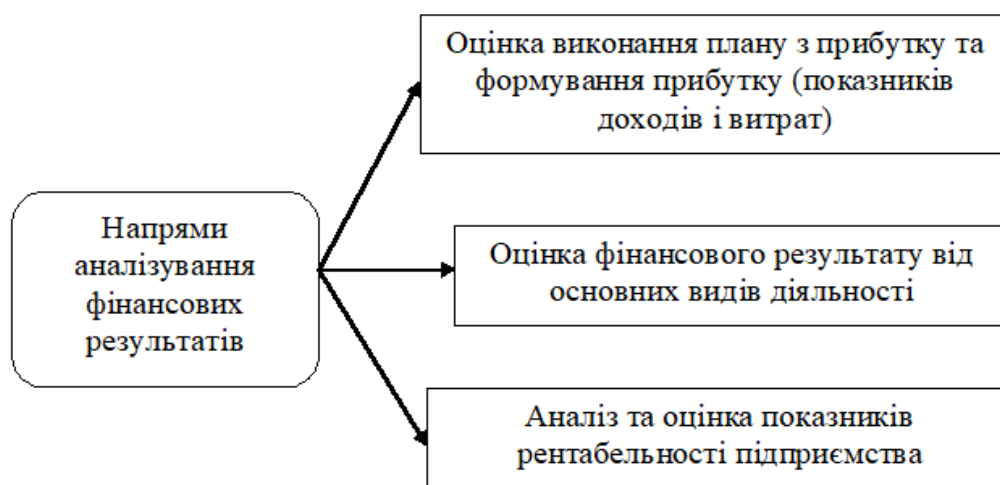

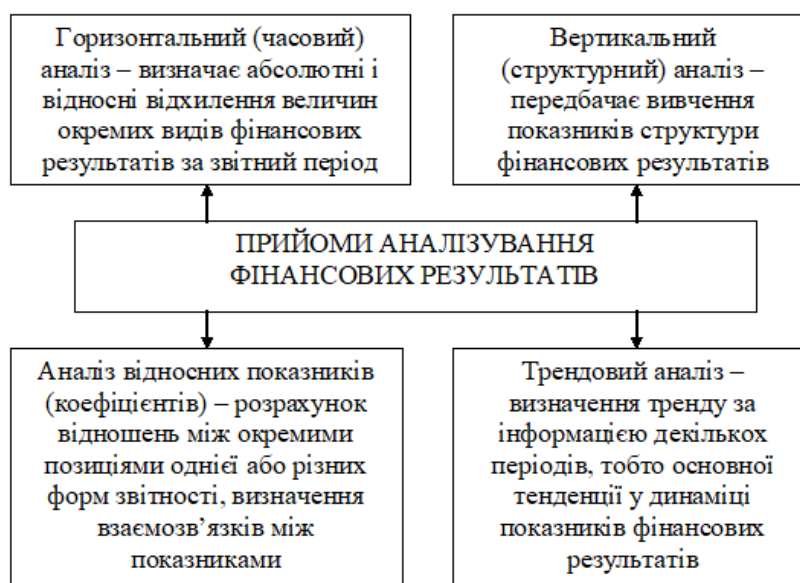
Рис. 3.1. Завдання аналізування фінансових результатів

Наявність різних напрямів аналізування фінансових результатів наявне в сучасній економічній літературі. В цілому головні напрями аналізування фінансових результатів подано на рис. 3.2 [27; 34; 51; 54].

Рис. 3.2. Напрями аналізування фінансових результатів

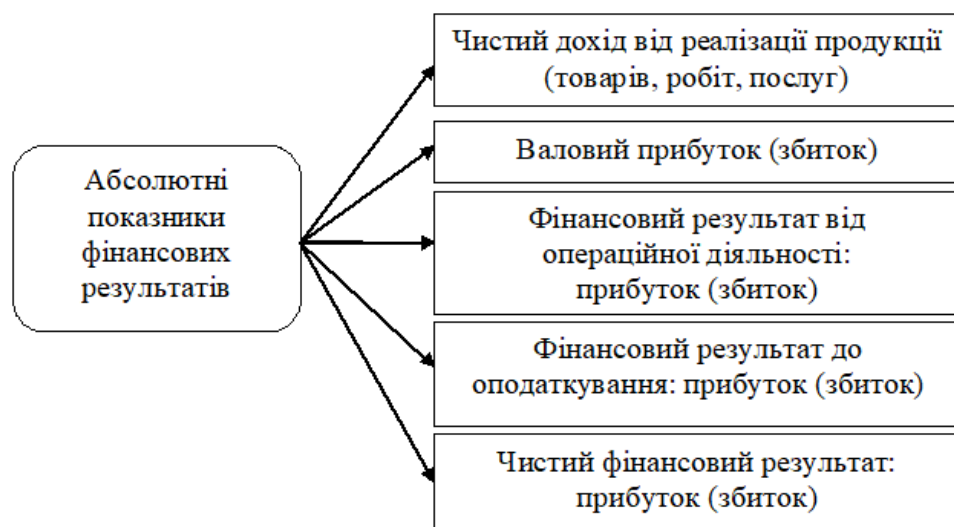
Комплексне аналізування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання базується на застосуванні різноманітних методів. В сучасній економічній літературі визначено різні варіанти інструментарію для проведення аналізування фінансових результатів. Загалом аналізування фінансових результатів проводиться з використанням наступних прийомів, поданих на рис. 3.3.

Рис. 3.3. Прийоми аналізування фінансових результатів

Оцінювання фінансових результатів господарюючих суб'єктів може відбуватися з різним ступенем деталізації. Це залежить від цілей, які ставляться для проведення аналізування фінансових результатів. Найбільше використання мають проведення експрес-аналізу та поглибленого аналізування фінансових результатів. Для цього виділяються певні показники: узагальнюючі показники по галузях економіки та специфічні в розрізі окремих галузей; дані з первинних та зведених джерел інформації господарюючих суб'єктів; інтегральні показники для узагальнення даних про складні економічні процеси та явища; показник, який є результуючим і виступає в якості об'єкта дослідження.

Для аналізування фінансових результатів використовуються різні показники. До важливих показників фінансових результатів включають наступні абсолютні показники господарюючого суб'єкта (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Абсолютні показники фінансових результатів

Використання узагальненої інформації зі звітної форми №2 в розрізі різних видів діяльності, доходів та витрат, з порівнянням із власним та залученим капіталом дозволяє оцінити кількісні та якісні параметри сформованого кінцевого фінансового результату господарюючого суб'єкта.

В цілому аналізування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання в сучасних умовах розвитку економіки є комплексним

процесом. Даний процес потребує використання системного набору методик оцінювання ефективності діяльності господарюючих суб'єктів, які в сукупності дають цілісну оцінку їх фінансової результативності та дають напрями подальшого їх розвитку в майбутньому. Відповідно кінцевою ціллю проведення аналізування фінансових результатів суб'єкта господарювання є виявлення резервів зростання його рентабельності.

3.2. Аналізування динаміки та структури фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»

Аналізування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання є комплексом дій, що спрямовуються на дослідження результативності діяльності впродовж певного періоду часу. Це відбувається для вивчення ефективних процесів результативності усіх ресурсів суб'єктів господарювання, встановлення можливих недоліків при їх управлінні та отриманні необхідних даних з метою оперативного керівництва щодо зростання результативності діяльності суб'єктів господарювання [10; 27; 33; 49; 51; 54].

Важливим є проведення аналізу динамічних змін разом із структурним аналізом фінансових результатів в розрізі кількох років. Це дає можливість оцінити тенденції розвитку суб'єкта господарювання, встановити суму отриманого прибутку/збитку та ті види діяльності, які відіграли вирішальну роль при формуванні кінцевого фінансового результату.

Проведене оцінювання фінансових результатів з допомогою горизонтального та вертикального аналізування ПАТ «Мотор Січ» за досліджуваній період з використанням даних додатку Б подано в табл. 3.1.

Результати аналізування динамічних змін фінансових результатів показують про наявність певних коливань в показниках фінансових результатів. Так, при зростанні чистого доходу від реалізації на кінець 2021 р. (на 1996179 тис. грн.) фінансовий результат від операційної діяльності

зменшився на 591990 тис. грн. Основними причинами негативних змін останнього було зростання собівартості продукції (на 1823189 тис. грн.), адміністративних витрат (на 322279 тис. грн.), витрат на збут (на 110078 тис. грн.) та зменшення інших операційних доходів (на 388671 тис. грн.).

Таблиця 3.1

**Аналізування динамічних змін фінансових результатів діяльності
ПАТ «Мотор Січ»**

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення, тис. грн.	Темп приросту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7699550	9695729	+1996179	+25,93
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	4497058	6320247	+1823189	+40,54
Валовий прибуток (збиток)	3202492	3375482	+172990	+5,40
Інші операційні доходи	922761	534090	-388671	-42,12
Адміністративні витрати	833049	1155325	+322276	+38,69
Витрат на збут	367700	477778	+110078	+29,94
Інші операційні витрати	1254364	1198319	-56045	-4,47
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	1670140	1078150	-591990	-35,45
Дохід від участі в капіталі	–	18	+18	–
Інші фінансові доходи	1806	1509	-297	-16,45
Інші доходи	78210	138652	+60442	+77,28
Фінансові витрати	174673	199373	+24700	+14,14
Втрати від участі в капіталі	–	768	+768	–
Інші витрати	499465	1411	-498054	-99,72
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	1076018	1016777	-59241	-5,51
Витрати (дохід) з податку на прибуток	149555	96750	-52805	-35,31
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	926463	920027	-6436	-0,69

Поряд з цим мали позитивну динаміку інші доходи, які зросли на 60442 тис. грн. на кінець 2021 р. на досліджуваному підприємстві. Інші витрати на кінець 2021 р. зменшились на 498054 тис. грн., що є позитивним в діяльності підприємства. В той же час негативну динаміку мали фінансові витрати

(зросли на 24700 тис. грн.) та втрати від участі в капіталі (зросли на 768 тис. грн.).

Загалом фінансовий результат від операційної діяльності в 2021 р. зменшився на 35,45% поряд із зростанням чистого доходу від реалізації продукції на 25,93% та валового прибутку лише на 5,40%. Фінансовий результат до оподаткування зазнав зменшення на 59241 тис. грн. (або на 5,51%) і чистий фінансовий результат (прибуток) також зменшився на 6436 тис. грн. (або на 0,69%).

Проведення аналізування структурних змін фінансових результатів є важливою умовою в процесі управління доходами та витратами як основних показників формування фінансових результатів. Саме ці показники визначають рівень отриманого фінансового результату та впливають на рівень рентабельності діяльності суб'єктів господарювання [10; 27; 33; 49; 51; 54].

Проведений аналіз структурних змін фінансових результатів в розрізі доходів та витрат з використанням звітних даних форми №2 (додаток Б) ПАТ «Мотор Січ» подано в табл. 3.2 і 3.3.

Таблиця 3.2

Аналіз структурних змін доходів діяльності ПАТ «Мотор Січ»

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення, пунктів структури
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	88,48	93,50	+5,02
Інші операційні доходи	10,60	5,15	-5,45
Дохід від участі в капіталі	–	–	–
Інші фінансові доходи	0,02	0,01	-0,01
Інші доходи	0,90	1,34	+0,44
Разом	100,00	100,00	–

В табл. 3.2 отримані результати структурних змін доходів ПАТ «Мотор Січ» показують основу формування доходів і відповідно фінансових результатів становив чистий дохід від реалізації продукції (88,48% в 2020 р. і

93,50% в 2021 р.). Інші доходи займали незначні частки в структурі доходів, а саме: інші операційні доходи (10,60% в 2020 р. і 5,15% в 2021 р.), інші фінансові доходи (0,02% в 2020 р. і 0,01% в 2021 р.), інші доходи (0,90% в 2020 р. і 1,34% в 2021 р.).

Таблиця 3.3

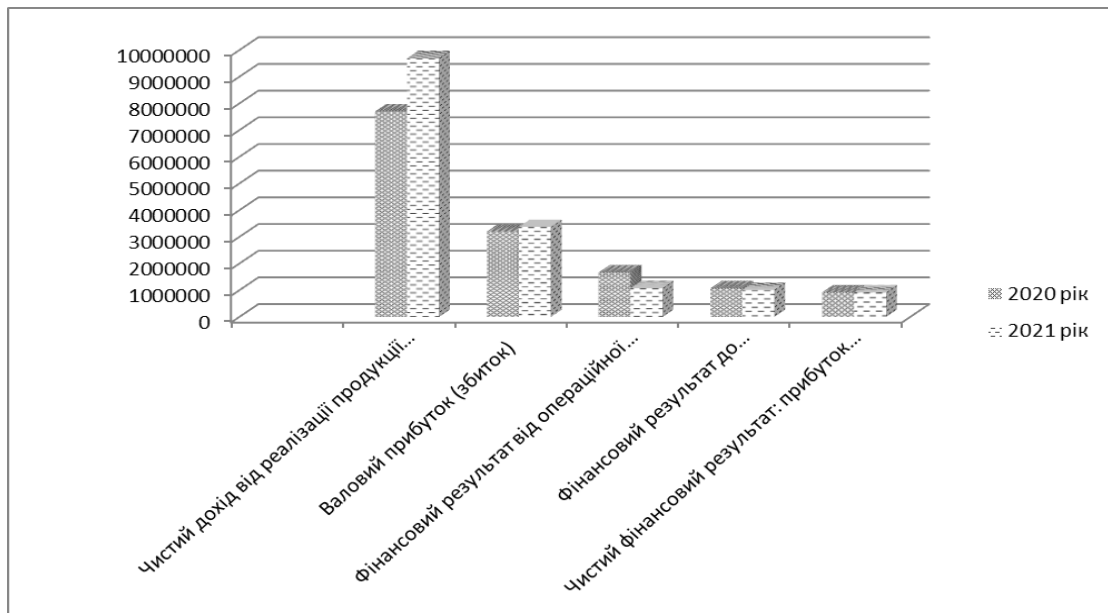
Аналіз структурних змін витрат діяльності ПАТ «Мотор Січ»

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення, пунктів структури
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	57,83	66,88	+9,05
Адміністративні витрати	10,71	12,23	+1,51
Витрат на збут	4,73	5,06	+0,33
Інші операційні витрати	16,13	12,68	-3,45
Фінансові витрати	2,25	2,11	-0,14
Втрати від участі в капіталі	-	0,01	+0,01
Інші витрати	6,42	0,01	-6,41
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1,92	1,02	-0,90
Разом	100,00	100,00	-

В структурі витрат досліджуваного підприємства більшу половину складала собівартість реалізованої продукції (57,83% в 2020 р. і 66,88% в 2021 р.). Відповідно інші складові витрат займали незначні частки, зокрема: адміністративні витрати 10,71% в 2020 р. і 12,23% в 2021 р., інші операційні витрати 16,13% в 2020 р. і 12,68% в 2021 р., витрати на збут 4,73% в 2020 р. і 5,06% в 2021 р., фінансові витрати 2,25% в 2020 р. і 2,11% в 2021 р. Інші витрати зменшились на 6,41 пункти і витрати з податку на прибуток – на 0,90 пункти.

В цілому основні фінансові результати ПАТ «Мотор Січ» за досліджуваний період в динаміці згруповано та подано на рис. 3.5.

Як видно з рис. 3.5 основою фінансових результатів є чистий дохід від реалізації продукції, тобто від основного виду діяльності, що свідчить про високу якість прибутку досліджуваного підприємства.

Рис. 3.5. Аналізування основних фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ»

Величина фінансового результату від операційної діяльності зеляжитья від ряду чинників: зміни обсягів випуску продукції, виконаних робіт чи наданих послуг; зміни структури продукції, видів робіт чи послуг; зміни собівартості продукції, робіт чи послуг; зміни ціни на продукції, роботи, послуги.

Аналізування впливу різних факторів на рівень фінансового результату від операційної діяльності полягає в тому, що кожний фактор вивчається окремо та враховується їх вплив на кінцеве значення фінансового результату від операційної діяльності [51; 54]. Таке дослідження здійснюється з використанням адитивної моделі, тобто відбувається порівняльний аналіз доходів і витрат досліджуваного підприємства (3.1):

$$\Phi P_{od} = ВП + ІОД - АВ - ВЗ - ІОВ, \quad (3.1)$$

де ВП – суми валового прибутку; ІОД – суми іншого операційного доходу; АВ – суми адміністративних витрат; ВЗ – суми витратах на збут; ІОВ – суми по інших операційних витратах.

Відповідно вплив різних факторів щодо зміни результативного фінансового результату від операційної діяльності розраховується шляхом використання методу абсолютних різниць (абсолютного відхилення значень факторів впливу на кінцевий показник):

$$\Delta \Phi P_{od} = \Delta ВП + \Delta ІОД - \Delta АВ - \Delta ВЗ - \Delta ІОВ, \quad (3.2)$$

Таблиця 3.4 відображає результати розрахунків формування та змін фінансового результату від операційної діяльності ПАТ «Мотор Січ».

Таблиця 3.4

Аналізування формування та змін фінансового результату від операційної діяльності ПАТ «Мотор Січ»

№ п/п	Показники	2020 рік	2021 рік	Абсолютний приріст, тис. грн.	Темп росту, %
1	Валовий прибуток (ВП)	3202492	3375482	+1823189	+40,54
2	Інші операційні доходи (ІОД)	922761	534090	-388671	-42,12
3	Адміністративні витрати (АВ)	833049	1155325	+322276	+38,69
4	Витрати на збут (ВЗ)	367700	477778	+110078	+29,94
5	Інші операційні витрати (ІОВ)	1254364	1198319	-56045	-4,47
6	Фінансовий результат від операційної діяльності (ФРод)	1670140	1078150	-591990	-35,45

Як видно з табл. 3.4 досліджуване підприємство на кінець 2021 р. отримало прибуток на 1078150 тис. грн., який зменшився порівняно з 2020 р. на 591990 тис. грн. Отримання позитивного фінансового результату від операційної діяльності було результатом зростання валового прибутку на суму 3375482 тис. грн. на кінець 2021 р. Хоча адміністративні витрати та витрати на збут зросли відповідно на 38,69% і 29,94%.

Результати розрахунків факторного впливу на суму фінансового результату від операційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» подано в табл. 3.5. Здійснені розрахунки впливу факторів на фінансовий результат від операційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» показало вирішальний негативний

вплив інших операційних доходів (зменшились на 388671 тис. грн.), адміністративних витрат (збільшилися на 322276 тис. грн.) та витрат на збут (збільшилися на 110078 тис. грн.). Відповідно вплив даних факторів зумовив зменшення результативного показника операційної діяльності на 591990 тис. грн. на кінець 2021 р.

Таблиця 3.5

Аналізу впливу факторів на фінансовий результат від операційної діяльності ПАТ «Мотор Січ»

Показники	Вплив факторів	
	формула	2021/2020
Валовий прибуток	$\Delta ВП$	+1823189
Інші операційні доходи	$\Delta ОД$	-388671
Адміністративні витрати	$\Delta АВ$	+322276
Витрати на збут	$\Delta ВЗ$	+110078
Інші операційні витрати	$\Delta ОВ$	-56045
Фінансовий результат від операційної діяльності	$\Delta \Phi P_{\infty}$	-591990

На основі проведеного дослідження аналізування фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» можна стверджувати про важливість пошуку додаткових шляхів зростання фінансових результатів діяльності, що особлив актуально в сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки.

3.3. Оцінювання результативності діяльності підприємства

Рентабельність є важливим вартісним показником ефективності діяльності суб'єкта господарювання, що дає характеристику рівню віддачі активів та ступеня використання капіталу під час виробничих процесів. Є чіткий взаємозв'язок рентабельності та прибутку. Водночас рентабельність не слід ототожнювати з абсолютним значенням одержаного прибутку. Оскільки рентабельність виступає відносним показником, тобто рівнем прибутковості у відсотковому вираженні. Відповідно якщо прибуток відображає абсолютний ефект функціонування суб'єкта господарювання, то рентабельність відображає рівень його ефективності.

Аналізування та оцінювання рентабельності суб'єкта господарювання дозволяє виявляти напрями майбутнього розвитку, розробляти керівництвом напрями поліпшення його діяльності, виявляти помилки в діяльності та шукати резервні шляхи збільшення прибутку. Результатом таких дій є успішне функціонування суб'єкта господарювання в майбутньому.

На рівень рентабельності мають вплив різні чинники, а саме: величина прибутку; обсяг продукції; сума витрат; вартість основних фондів; вартість оборотних активів; сума власного та залученого капіталу.

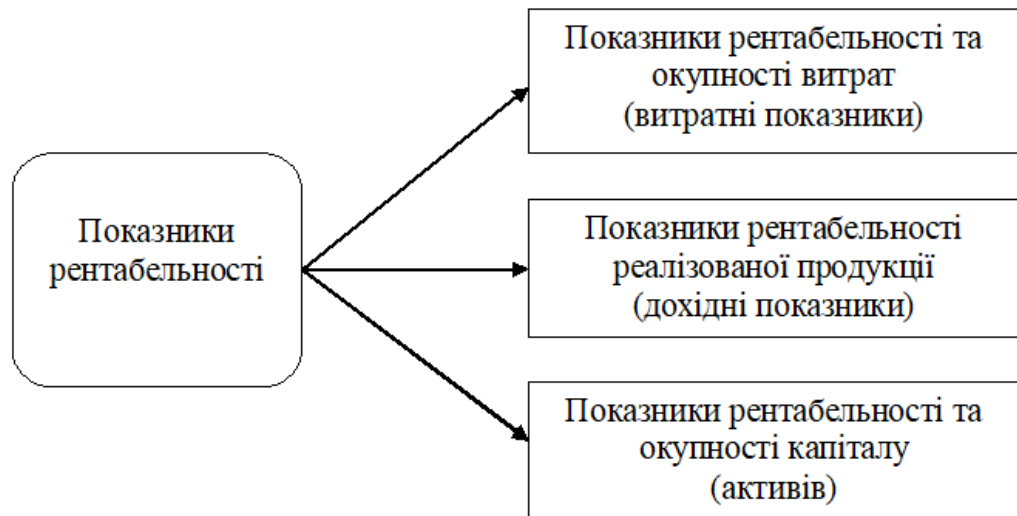
Важливими умовами, що є основою для збільшення прибутку та зростання рентабельності, є різні умови залежно від діяльності господарюючого суб'єкта, зокрема збільшення продуктивності праці; забезпечення економії матеріальних ресурсів; зростання фондівіддачі та рівня технологічного прогресу тощо (табл. 3.6) [33; 44; 45].

Таблиця 3.6

Умови для збільшення прибутку та зростання рентабельності підприємства

Напря́м	Сутність	Вимоги до реалізації
Кількісні умови		
Збільшення обсягів випуску та реалізації продукції	Приведе до більшого зростання прибутку за рахунок зниження частки постійних витрат	Краще використання трудових ресурсів, основних фондів, сировини й матеріалів
Зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції	Зростає сума прибутку	Більш ефективне використання ресурсів, підвищення технічного рівня виробництва
Впровадження економічно обґрунтованих норм	Зниження витрат	Розробка норм та нормативів запасів сировини, матеріалів готової продукції та інших оборотних коштів
Цінова політика підприємства	При збільшенні ціни - скорочення обсягу продажу, а проведення політики низьких цін – до зниження прибутку	Встановлення цін відповідно до ринкових, застосування акцій, оптових знижок тощо
Якісні умови		
Впровадження досягнень науково-технічного прогресу	Скорочення витрат на одиницю продукції за рахунок збільшення обсягів виробництва та економії на оплаті праці	Створення автоматизованих систем управління, використання методів вдосконалення та модернізації техніки та технології
Підвищення якості продукції	Значно скоротяться витрати на виправлення браку та втрати від бракованих виробів, що не підлягають ремонту	Контроль за якістю продукції, мотивація та надання додаткових стимулів персоналу для скорочення кількості бракованої продукції
Підвищення продуктивності праці	Знижуються витрати праці в розрахунку на одиницю продукції	Активна мотивація персоналу та надання різноманітних стимулів для більш ефективної праці
Маркетингова кампанія	Значно збільшаться обсяги реалізації продукції, що впливає на рентабельність підприємства	Розробка ефективної маркетингової стратегії, що направлена на пошук «свого» споживача продукту та «свого» сегменту ринку

Розрізняють три групи показників рентабельності залежно від цілей аналізування та відповідно вихідних даних із фінансової звітності досліджуваного підприємства (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Напрями показників рентабельності

Витратні показники рентабельності дають можливість визначити рівень прибутковості понесених витрат в процесі функціонування суб'єкта господарювання [2]. Для розрахунку даних показників необхідні дані про прибуток/збиток та витрати/собівартість продукції, робіт, послуг залежно від показника. Розрахунок витратних показників здійснюється з допомогою формули (3.3):

$$P_B = \frac{\Pi}{B} \times 100\% , \quad (3.3)$$

де P_B – рівень рентабельності; Π – сума прибутку; B – сума витрат.

До витратних показників рентабельності належать наступні показники, подані в табл. 3.7. Поряд з цими показниками розраховуються також коефіцієнти окупності витрат (співставлення чистого доходу та витрат), що дають характеристику величину перевищення чистого доходу над понесеними витратами.

Таблиця 3.7

Витратні показники рентабельності

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %	Валовий: прибуток (збиток) / Собівартість реалізованої продукції	Ф. № 2: 2090 (2095)×100 / Ф. № 2: 2050
Рентабельність (збитковість) операційних витрат, %	Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток) / Операційні витрати	Ф. № 2: 2190 (2195)×100 / Ф. № 2: 2050+2130+2150+2180
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток) / Витрати господарської діяльності	Ф. № 2: 2290 (2295)×100 / Ф. № 2: 2050+2130+2150+2180+2250+2255+2270
Чиста рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) / Витрати господарської діяльності	Ф. № 2: 2350 (2355)×100 / Ф. № 2: 2050+2130+2150+2180+2250+2255+2270+2300 (витрати)
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	Чистий дохід від реалізації продукції / Собівартість реалізованої продукції	Ф. № 2: 2000 / Ф. № 2: 2050
Коефіцієнт окупності операційних витрат	Операційний дохід / Операційні витрати	Ф. № 2: 2000+2120 / Ф. № 2: 2050+2130+2150+2180
Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	Чистий дохід від реалізації продукції / Адміністративні витрати	Ф. № 2: 2000 / Ф. № 2: 2130
Коефіцієнт окупності витрат на збут	Чистий дохід від реалізації продукції / Витрати на збут	Ф. № 2: 2000 / Ф. № 2: 2150

Для розрахунку та оцінювання витратних показників рентабельності ПАТ «Мотор Січ» використано звітні дані за 2020-2021 рр. з використанням даних додатку Б (табл. 3.8).

Розрахунки витратних показників рентабельності ПАТ «Мотор Січ» засвідчили про негативну динаміку усіх показників. Зокрема відбулося зменшення показників щодо характеристики прибутковості основної, операційної та загальної господарської діяльності досліджуваного підприємства. Так, на 1 грн. здійснених виробничих витрат, операційних витрат та витрат в цілому господарської діяльності досліджуване підприємство отримало відповідно 71,21 коп., 24,02 коп. і 13,84 коп. прибутку в 2020 р. та 53,41 коп., 11,78 коп. і 10,76 коп. прибутку в 2021 р. Тобто відбулося зменшення віддачі від понесених витрат ПАТ «Мотор Січ» і

це свідчить про зростання витрат швидшими темпами, ніж отримання позитивних фінансових результатів.

Таблиця 3.8

Результати розрахунків витратних показників рентабельності

ПАТ «Мотор Січ»

Показник	2020	2021	Відхилення
Рентабельність (збитковість) виробничих витрат, %	71,21	53,41	-17,81
Рентабельність (збитковість) операційних витрат, %	24,02	11,78	-12,24
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	13,84	10,76	-3,08
Чиста рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	11,91	9,74	-2,18
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	1,71	1,53	-0,18
Коефіцієнт окупності операційних витрат	108,79	107,16	-1,64
Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	9,24	8,39	-0,85
Коефіцієнт окупності витрат на збут	20,94	20,29	-0,65

Негативна тенденція була характерна також для показників окупності витрат. На кінець 2021 р. усі розраховані показники окупності зменшились. Це підтверджує зниження фактичного рівня окупності здійснених виробничих, операційних, адміністративних та витрат на збут відповідно на 0,18 пункти, 1,64 пункти, 0,85 пункти та 0,65 пункти на кінець 2021 р. на досліджуваному підприємстві.

Показники рентабельності, що використовуються для оцінювання отримання суми прибутку/збитку на кожну гривню продажу продукції, виконання робіт, надання послуг, належать до групи доходних показників (табл. 3.9).

Для розрахунку доходних показників рентабельності потрібні дані прибутку та чистого доходу [48]. Розрахунок даних показників відбувається з використанням наступної формули:

$$P_p = \frac{\Pi}{\text{ЧД}} \times 100\%, \quad (3.4)$$

де P_p – рівень рентабельності реалізації, ЧД – сума чистого доходу.

Таблиця 3.9

Доходні показники рентабельності

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку
Рентабельність (збитковість) продажу, %	Валовий: прибуток (збиток) / Чистий дохід від реалізації продукції	Ф. № 2: 2090 (2095)×100 / Ф. № 2: 2000
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %	Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток) / Операційний дохід	Ф. № 2: 2190 (2195)×100 / Ф. № 2: 2000+2120

Для розрахунку та оцінювання доходних показників рентабельності ПАТ «Мотор Січ» використано звітні дані за 2020-2021 рр. з використанням даних додатку Б (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Результати розрахунків доходних показників рентабельності

ПАТ «Мотор Січ»

Показник	2020	2021	Відхилення
Рентабельність (збитковість) продажу, %	41,59	34,81	-6,78
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %	19,37	10,54	-8,83

Розраховані доходні показники рентабельності ПАТ «Мотор Січ» на кінець 2021 р. зазнали зменшення. Зокрема відбулося зменшення рентабельності продажу з 41,59% до 34,81%, тобто на 6,78 пункти в 2021 р. порівняно з 2020 р. Така ж ситуація була характерна для показника рентабельності доходу від операційної діяльності – відбулося зниження з 19,37 % до 10,54%, тобто на 8,83 пункти в 2021 р. порівняно з 2020 р. Зниження даних показників означає, що зменшення отриманого результату

ПАТ «Мотор Січ» в результатів основної та операційної діяльності в порівнянні з чистим доходом та операційним доходом.

Показники рентабельності діяльності підприємства, що базуються на використанні ресурсного підходу, оцінює як використовуються ресурси/капітал підприємства (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Ресурсні показники рентабельності

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку
Чиста рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %	Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) / Середньорічна вартість капіталу	Ф. № 2: 2350 (2355)×100 / Ф. № 1: (1900, гр.3+ +1900, гр.4)÷2
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток) / Середньорічна вартість власного капіталу	Ф. № 2: 2290 (2295)×100 / Ф. № 1: (1495, гр.3+ +1495, гр.4)÷2
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) / Середньорічна вартість власного капіталу	Ф. № 2: 2350 (2355)×100 / Ф. № 1: (1495, гр.3+ +1495, гр.4)÷2
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %	Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток) / Середньорічна вартість основних засобів і запасів	Ф. № 2: 2290 (2295)×100 / Ф. № 1: ((1010+1100+1110), гр.3+(1010+1100+1110), гр.4)÷2
Чиста рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %	Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) / Середньорічна вартість основних засобів і запасів	Ф. № 2: 2350 (2355)×100 / Ф. № 1: ((1010+1100+1110), гр.3+(1010+1100+1110), гр.4)÷2
Коефіцієнт окупності сукупного капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість капіталу	Ф. № 2: 2000 / Ф. № 1: (1900, гр.3+ +1900, гр.4)÷2
Коефіцієнт окупності власного капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції / Середньорічна вартість власного капіталу	Ф. № 2: 2000 / Ф. № 1: (1495, гр.3+ +1495, гр.4)÷2
Період окупності сукупного капіталу, років	Середньорічна вартість капіталу / Чистий прибуток	Ф. № 1: (1900, гр.3+ +1900, гр.4)÷2 / Ф. № 2: 2350
Період окупності власного капіталу, років	Середньорічна вартість власного капіталу / Чистий прибуток	Ф. № 1: (1495, гр.3+ +1495, гр.4)÷2 / Ф. № 2: 2350

Для розрахунку даної групи показників рентабельності важливими даними є порівняння прибутку та вартості активів/капіталу по їх різних складових (3.5):

$$P_{K(A)} = \frac{П}{A(K)} \times 100\% , \quad (3.5)$$

де А – розмір активів підприємства; К – розмір капіталу підприємства.

Для розрахунку та оцінювання ресурсних показників рентабельності ПАТ «Мотор Січ» використано звітні дані за 2020-2021 рр. з використанням даних додатків А, Б (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

**Результати розрахунків ресурсних показників рентабельності
ПАТ «Мотор Січ»**

Показник	2020	2021	Відхилення
Загальна рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %	0,038	0,035	-0,003
Чиста рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %	0,033	0,032	-0,001
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	0,053	0,048	-0,005
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	0,046	0,044	-0,002
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %	0,052	0,047	-0,005
Чиста рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %	0,044	0,042	-0,002
Коефіцієнт окупності сукупного капіталу	0,27	0,33	+0,06
Коефіцієнт окупності власного капіталу	0,38	0,46	+0,08
Період окупності сукупного капіталу, років	30,37	31,68	+1,31
Період окупності власного капіталу, років	21,80	22,95	+1,15

Ресурсні показники рентабельності ПАТ «Мотор Січ» на кінець 2021 р. мали негативну динаміку. Це свідчить про неефективність використання капіталу на досліджуваному підприємстві, результатом чого стало зменшення отриманого фінансового результату з 1 грн. вартості капіталу/активів підприємства. Так, загальна та чиста рентабельність сукупного капіталу зменшилась відповідно на 0,003 пункти та 0,001 пункти, загальна та чиста рентабельність власного капіталу – на 0,005 пункти та 0,002 пункти, загальна та чиста рентабельність основних засобів і запасів – на 0,005 пункти та 0,002 пункти. Коефіцієнти окупності капіталу на кінець 2021 р. зросли, тобто збільшилась сума прибутку на 1 грн. середньорічної вартості капіталу. Періоди окупності капіталу на кінець 2021 р. на підприємстві

зросли. Це означає, що на досліджуваному підприємстві збільшилась кількість років щодо окупності вкладеного капіталу.

Висновки до розділу 3

Аналізування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання є важливою складовою фінансово-економічного аналізу. Для цього використовуються дані звітних форм господарюючих суб'єктів. Комплексне аналізування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання базується на застосуванні різноманітних методів.

Проведене оцінювання фінансових результатів з допомогою горизонтального та вертикального аналізування ПАТ «Мотор Січ» за досліджуваній період. Результати аналізування динамічних змін фінансових результатів показують про наявність певних коливань в показниках фінансових результатів. При зростанні чистого доходу від реалізації на кінець 2021 р. (на 1996179 тис. грн.) фінансовий результат від операційної діяльності зменшився на 591990 тис. грн. Отримані результати структурних змін доходів ПАТ «Мотор Січ» показують основу формування доходів і відповідно фінансових результатів становив чистий дохід від реалізації продукції. Інші доходи займали незначні частки в структурі доходів. В структурі витрат досліджуваного підприємства більшу половину складала собівартість реалізованої продукції (57,83% в 2020 р. і 66,88% в 2021 р.).

Рентабельність виступає відносним показником, тобто рівнем прибутковості у відсотковому вираженні. Розрахунки витратних показників рентабельності ПАТ «Мотор Січ» засвідчили про негативну динаміку усіх показників. Розраховані доходні показники рентабельності ПАТ «Мотор Січ» на кінець 2021 р. зазнали зменшення. Ресурсні показники рентабельності ПАТ «Мотор Січ» на кінець 2021 р. мали негативну динаміку. Це свідчить про неефективність використання капіталу на досліджуваному підприємстві.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Охорона праці на ПАТ «Мотор Січ»

Служба охорони праці створена на ПАТ «Мотор Січ» для виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам, професійним захворюванням і аваріям в процесі праці. Для реалізації перелічених вище цілей служба охорони праці вирішує такі завдання: а) здійснює контроль за безпекою виробничих процесів, устаткування, будівель і споруд; б) забезпечує працюючих засобами індивідуального та колективного захисту; в) забезпечує професійну підготовку і підвищення кваліфікації працівників із питань охорони праці, вести пропаганду безпечних методів праці; г) забезпечує оптимальні режими праці і відпочинку працюючих; д) вимагає професійного добору виконавців для визначених видів робіт.

Основними функціями управління охороною праці, що розробляє і втілює служба охорони праці, є: створення ефективної системи управління, яка б сприяла удосконаленню діяльності кожного структурного підрозділу і кожної посадової особи; здійснення оперативного-методичного керівництва роботою з охорони праці; розробка разом із структурними підрозділами заходів по забезпеченню норм безпеки, гігієни праці та виробничого середовища або їх підвищення тощо.

Планування роботи з охорони праці поділяється на перспективне, поточне та оперативне. Перспективне планування вміщує найбільш важливі, трудомісткі і довгострокові заходи з охорони праці, виконання яких вимагає сумісної роботи кількох підрозділів підприємства. Можливість виконання заходів перспективного плану повинна бути підтверджена розрахунком

матеріально-технічного забезпечення і фінансових витрат. Основною формою перспективного плану з охорони праці є комплексний план покращення стану охорони праці на підприємстві. Поточне планування здійснюється у межах календарного року через розробку відповідних заходів у розділі «Охорона праці» колективного договору. Оперативне планування роботи з охорони праці здійснюється за підсумками контролю стану охорони праці в структурних підрозділах і на підприємстві в цілому.

Фінансування охорони праці здійснюється роботодавцем. Фінансування профілактичних заходів з охорони праці, виконання загальнодержавної, галузевих та регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, інших державних програм, спрямованих на запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням, передбачається разом з іншими джерелами фінансування, визначеними законодавством, у державному і місцевих бюджетах [32; 41]. Для ПАТ «Мотор Січ» витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 відсотка від суми реалізованої продукції (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

**Фінансування заходів охорони праці на ПАТ «Мотор Січ» за період
2020-2021 рр.**

Обсяг реалізованої продукції, тис.грн.		Сума фінансування (0,5%), тис.грн.		Абсолютне відхилення, тис.грн
2020	2021	2020	2021	2020-2021
7699550	9695729	38497,75	48478,65	+9980,90

Дані табл. 4.1 засвідчили про збільшення фінансування заходів охорони праці на ПАТ «Мотор Січ» в 2021 р. порівняно з 2020 р. на 9980,90 тис. грн., що зумовлено збільшенням обсягів реалізованої продукції. Кошти фонду охорони праці підприємство використовує на придбання спецодягу, спецвзуття; приведення основних фондів у відповідність з вимогами законодавства з охорони праці; усунення впливу на працівників небезпечних і шкідливих виробничих факторів тощо.

4.2. Основні принципи і способи забезпечення життєдіяльності

Життєдіяльність – процес збалансованого існування та самореалізації індивіда, групи людей, суспільства і людства загалом в єдності їхніх життєвих потреб і можливостей

Принцип – це ідея, думка, основне положення.

Метод – це шлях досягнення мети, що виходить із знання найзагальніших закономірностей.

Принципи й засоби забезпечення безпеки відносяться до спеціальних на відміну від загальних методів, притаманних діалектиці та логіці. Методи й принципи певним чином взаємопов'язані. Засоби забезпечення безпеки у широкому смислі – це конструктивне, організаційне, матеріальне втілення, конкретна реалізація принципів та методів.

Принципи, методи, засоби – логічні етапи забезпечення безпеки. Вибір їх залежить від конкретних умов діяльності, рівня безпеки, вартості та інших критеріїв [55].

До основних принципів забезпечення життєдіяльності належать:

1) безперервне забезпечення фізіологічних процесів організму людини, для якого потрібні: повітря, вода, продукти харчування, світло, тепло, одяг, взуття тощо;

2) взаємодія і взаємозалежність із навколишнім середовищем. Життєдіяльність забезпечується навколишнім середовищем, тобто параметрами споживання, енергоресурсами, корисними копалинами тощо, одночасно впливаючи на середовище буття: змінює параметри споживання, рослинний і тваринний світ, виснажує енергоресурси, забруднює навколишнє середовище;

3) раціональна організація праці за ціллю, часом, місцем і нормами, що передбачає управління, розроблення принципів організації, мети, завдань, засобів праці;

4) матеріальне заохочення під час організування життєдіяльності, що безпосередньо пов'язано з продуктивністю праці, яка визначається людським фактором (способом матеріального заохочення); працездатністю виробничого персоналу; ступенем підготовленості до праці (професійним, фізіологічним, психологічним);

5) захист здоров'я та умов життєдіяльності;

б) ліквідація негативних наслідків життєдіяльності. Життєдіяльність людини супроводжується надзвичайними техногенними, екологічними, промисловими та стихійними ситуаціями, тому кожна держава повинна мати професійні структури для ліквідації їх наслідків.

Небезпека для життя людини може виникнути як за надзвичайних ситуацій, так і за звичних умов. Тому гарантування безпеки життєдіяльності необхідне у нормальних і надзвичайних умовах. Відповідно можна виокремити дві групи проблем забезпечення життєдіяльності:

- охорона здоров'я, прав людини та громадського порядку, праці і захист навколишнього природного середовища;
- захист населення в надзвичайних ситуаціях, запобігання їм.

Трапляється визначення безпеки як «такого стану будь-якого об'єкта, за якого йому не загрожує небезпека», але воно лише вказує на відсутність джерела небезпеки. Для складних технічних систем, тим більше для людини чи суспільства ризик – це категорія, що має багато індивідуальних ознак і характеристик; математично точно визначити його надзвичайно складно, інколи неможливо. Часто оцінити ризик можна тільки експертним методом. Безпека – збалансований стан людини, соціуму, держави, природних, антропогенних систем тощо (за експертною оцінкою), а безпека людини – стан захищеності особи та суспільства від ризику. Вона є невід'ємною складовою характеристики стратегічного напрямку людства, що визначений ООН як сталий людський розвиток, тобто який веде не тільки до економічного, а й до соціального, культурного, духовного зростання, що сприяє гуманізації менталітету громадян і збагаченню позитивного

загальнолюдського досвіду. Обов'язковою умовою гармонійного розвитку людства і кожної особистості зокрема є безпека життєдіяльності у всіх сферах соціуму – в побуті, на виробництві, під час подорожей тощо. Оскільки загрози можуть виникати не лише внаслідок антропогенних впливів, а й з об'єктивних, не залежних від людини причин, безпека життєдіяльності передбачає уникнення небезпек і активне запобігання їм.

Засоби забезпечення безпеки поділяються на дві наступні основні групи:

- засоби колективного захисту (ЗКЗ), які забезпечують нормалізацію умов праці в цілому;
- засоби індивідуального захисту (ЗІЗ), що вирішують задачу нормалізації середовища існування чи виробничого середовища для окремої людини.

У свою чергу засоби колективного захисту й індивідуального захисту підрозділяються на групи в залежності від характеру небезпек, конструктивного виконання, принципів захисту, області застосування тощо.

Висновки до розділу 4

Служба охорони праці створена на ПАТ «Мотор Січ» для виконання правових, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних, соціально-економічних і лікувально-профілактичних заходів. Фінансування заходів охорони праці на досліджуваному підприємстві на кінець 2021 р. порівняно з 2020 р. збільшилось на 9980,90 тис. грн., що прямо залежить від збільшення обсягів реалізованої продукції.

До основних принципів забезпечення життєдіяльності належать: 1) безперервне забезпечення фізіологічних процесів організму людини; 2) взаємодія і взаємозалежність із навколишнім середовищем; 3) раціональна організація праці за ціллю, часом, місцем і нормами; 4) матеріальне

заохочення під час організування життєдіяльності; 5) захист здоров'я та умов життєдіяльності; 6) ліквідація негативних наслідків життєдіяльності.

Засоби забезпечення безпеки поділяються на дві наступні основні групи: засоби колективного захисту (ЗКЗ), які забезпечують нормалізацію умов праці в цілому; засоби індивідуального захисту (ЗІЗ), що вирішують задачу нормалізації середовища існування чи виробничого середовища для окремої людини.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Фінансовий результат виступає співставленням доходів і витрат суб'єктів господарювання. При цьому це може бути як прибуток, так і збиток. Останні, у свою чергу, призводять або до збільшення власного капіталу за рахунок отримання прибутку, або зменшення власного капіталу за рахунок отримання збитку. Таким чином, якісні характеристики функціонування діяльності суб'єктів господарювання визначаються отриманням позитивного фінансового результату.

Важливим напрямком класифікування фінансових результатів виступає ознака джерела їх формування, тобто залежно від видів діяльності – операційної, фінансової, інвестиційної. Відповідно відбувається поділ фінансових результатів на результати операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Крім такого поділу фінансових результатів доречним є також класифікування в розрізі періодів формування, що дозволить розподіляти отримані фінансові результати між звітними періодами з врахуванням здійснених витрат в попередніх періодах.

Визначення сутності фінансових результатів, їх формування та облікове відображення виступає основою для аналізування рівня результативності виробничих процесів, процесів продажу та наявного стану суб'єктів господарювання.

Останні роки розвитку авіаційної галузі країни ознаменувались зменшенням обсягів її виробництва. Це негативно вплинуло на конкурентоспроможність авіаційної галузі країни на міжнародних ринках. На ринку авіаційної галузі України нараховується близько 60 підприємств. Останні мають достатній потенціал для розробки та випуску авіаційної техніки (по регіональних пасажирських та транспортних літаках, авіаційних двигунах та агрегатах, бортових радіоелектронних обладнаннях).

ПАТ «Мотор Січ» є одним з провідних підприємств по виробництву авіаційних двигунів, вертольотів, промислових газотурбінних установок. Для

функціонування підприємства є створені сучасні обладнані цехи (механічні, складальні), ділянки по зняттю та нанесенню лакофарбових покриттів, льотно-випробувальний комплекс, центр для тренувань екіпажів усіх видів вертольотів, які випускає досліджуване підприємство. Основним видом діяльності ПАТ «Мотор Січ» є виробництво літальних апаратів. Для забезпечення якісною продукцією досліджуване підприємство створило власну науково-технічну базу з метою виконання проектних, випробувальних та сертифікаційних робіт вертолітної техніки. Основні показники діяльності досліджуваного товариства на кінець 2021 р. свідчать про стабільний рівень функціонування. Від'ємним значенням в 2021 р. був чистий рух коштів, що стало результатом нестабільної ситуації в країні. Досліджуване підприємство було прибуткове на кінець 2021 р.

Вітчизняна нормативно-законодавча база передбачає регулювання обліку фінансових результатів суб'єктів господарювання. Основними регулюючими нормативними документами є Концептуальні основи фінансової звітності, міжнародні стандарти фінансової звітності, законодавство України, НП(С)БО. НП(С)БО 1 визначає підходи щодо облікової політики суб'єктів господарювання в сфері напрямів оцінювання статей звітності, методики обліку певних статей звітності, що відповідно впливає на розмір фінансового результату. Усе це має відображення в наказі про облікову політику підприємства.

Звітний період суб'єктів господарювання визначається рівнем фінансового результату, який розраховується шляхом порівняння доходів звітного періоду та витрат, які суб'єкти господарювання здійснювали в звітному періоді. Важливим моментом є дата відображення доходів та витрат в обліку суб'єктів господарювання та у звіті про фінансові результати, яка являє собою дату їх виникнення. До уваги не береться дата надходження або ж сплати грошових коштів. Крім того, важливим моментом є також повнота та своєчасність подання даних про доходи, витрати та фінансові результати в системі обліку.

В системі обліку бухгалтерським прибутком виступає збільшення власного капіталу в звітному періоді, що можна розрахувати з використанням даних обліку. Облік фінансових результатів ПАТ «Мотор Січ» згідно чинного плану рахунків відображає на рахунку 79. В складі даного рахунку виділено окремо субрахунки для різних видів діяльності. Ефективний рівень управління суб'єктів господарювання можна оцінити при впровадженні структурування фінансових результатів по видах діяльності. Тому важливим є формування інформації по аналітичних рахунках до субрахунків рахунку 79, що надасть вигоди при прийнятті управлінських рішень та мінімізує витрати на збір необхідної інформації про фінансові результати по видах діяльності суб'єктів господарювання.

Звіт про фінансові результати відображає ефективність роботи кожного господарюючого суб'єкта, рівень управління, розміри отриманих результатів діяльності. Звіт також дає можливість оцінювання діяльності суб'єкта господарювання з позиції інвестиційної привабливості та довіри зі сторони зацікавлених у співпраці сторін.

Аналізування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання є важливою складовою фінансово-економічного аналізу. В сучасній економічній літературі визначено різні варіанти інструментарію для проведення аналізування фінансових результатів. Використання узагальненої інформації зі звітної форми №2 в розрізі різних видів діяльності, доходів та витрат, з порівнянням із власним та залученим капіталом дозволяє оцінити кількісні та якісні параметри сформованого кінцевого фінансового результату господарюючого суб'єкта.

Проведене оцінювання фінансових результатів з допомогою горизонтального та вертикального аналізування ПАТ «Мотор Січ» за досліджуваній період. При зростанні чистого доходу від реалізації на кінець 2021 р. (на 1996179 тис. грн.) фінансовий результат від операційної діяльності зменшився на 591990 тис. грн.

Основними причинами негативних змін останнього було зростання собівартості продукції (на 1823189 тис. грн.), адміністративних витрат (на 322279 тис. грн.), витрат на збут (на 110078 тис. грн.) та зменшення інших операційних доходів (на 388671 тис. грн.). Отримані результати структурних змін доходів ПАТ «Мотор Січ» показують основу формування доходів і відповідно фінансових результатів становив чистий дохід від реалізації продукції (88,48% в 2020 р. і 93,50% в 2021 р.). Інші доходи займали незначні частки в структурі доходів.

В структурі витрат досліджуваного підприємства більшу половину складала собівартість реалізованої продукції (57,83% в 2020 р. і 66,88% в 2021 р.). Отримання позитивного фінансового результату від операційної діяльності було результатом зростання валового прибутку на суму 3375482 тис. грн. на кінець 2021 р.

Аналізування та оцінювання рентабельності суб'єкта господарювання дозволяє виявляти напрями майбутнього розвитку, розробляти керівництвом напрями поліпшення його діяльності, виявляти помилки в діяльності та шукати резервні шляхи збільшення прибутку.

Розрахунки витратних показників рентабельності ПАТ «Мотор Січ» засвідчили про негативну динаміку усіх показників. Зокрема відбулося зменшення показників щодо характеристики прибутковості основної, операційної та загальної господарської діяльності досліджуваного підприємства.

Розраховані доходні показники рентабельності ПАТ «Мотор Січ» на кінець 2021 р. зазнали зменшення. Зокрема відбулося зменшення рентабельності продажу з 41,59% до 34,81%, тобто на 6,78 пункти в 2021 р. порівняно з 2020 р. Така ж ситуація була характерна для показника рентабельності доходу від операційної діяльності.

Ресурсні показники рентабельності ПАТ «Мотор Січ» на кінець 2021 р. мали негативну динаміку. Це свідчить про неефективність використання капіталу на досліджуваному підприємстві, результатом чого стало

зменшення отриманого фінансового результату з 1 грн. вартості капіталу (активів) підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авіаційна промисловість України перебуває в кризовому стані – НІСД. *Mind* : веб-сайт. URL: <https://mind.ua/news/20219732-aviacijna-promislovist-ukrayini-perebuvaе-v-krizovomu-stani-nisd> (дата звернення 16.11.2022).
2. Брик С. В., Мадус Е. А. Особливості організації обліку, аудиту та аналізу доходів та витрат підприємства з метою формування його фінансового результату (прибутку). *Журнал Київського університету ринкових відносин Економіка. Бізнес-адміністрування. Право*. 2017. № 2. С. 279-290.
3. Бурлака С. М., Шушлякова О. В. Особливості визначення фінансових результатів діяльності підприємств. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/92.pdf> (дата звернення: 24.10.2022).
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : Рута, 2001. 672 с.
5. Гнатишин Л. Б. Організаційні аспекти та процедура формування фінансової звітності. *Modern Economics*. 2017. №4. С 43-51.
6. Говоруха В. В., Васильєва В. Г. Облік фінансового результату діяльності підприємства та шляхи його вдосконалення. *Науковий журнал «ЛЮГОС. Мистецтво наукової думки»*. 2018. №1. С. 36-38.
7. Губарик О. М. Облік фінансового результату діяльності підприємства та шляхи його вдосконалення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Миколаїв, 2016. Вип. 14. С. 932-936.
8. Губарик О. М., Корінь А. М. Фінансовий облік в управлінні доходами і фінансовими результатами в діяльності підприємства. URL: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/172.pdf> (дата звернення: 22.11.2022).
9. Дейнека О. В., Остапенко О. А. Сутність поняття «фінансовий результат» та особливості його формування. *Молодіжн. наук. вісн. УАБС НБУ*. Економічні науки, 2013. № 4. С. 17-25.

10. Дікань Л. В., Вороніна О. О. Фінансовий результат підприємств: теоретичні узагальнення та прикладний аналіз: Монографія. Харків : СПД ФО Лібуркіна Л. М., 2008. 92 с.
11. Жидєєва Л. І., Пінаєва К. О. Облік формування фінансових результатів та використання прибутку: проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск №9. С. 1117-1122.
12. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник : навчальний посібник. Київ : Знання, 2010. 1072 с.
13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 24.10.2022).
14. Йолтухівська Т. В. Аналіз теоретичних підходів до визначення поняття «фінансовий результат». *Вісник Економічні науки*. 2015. № 2(2). С. 64–67. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_2\(2\)__15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2015_2(2)__15) (дата звернення: 20.10.2022).
15. Концептуальна основа фінансової звітності від 01.09.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text (дата звернення: 14.10.2022).
16. Королюк Т. Цифрова трансформація інформаційних процесів: досвід вітчизняних підприємств. Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки: [матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (18 лютого 2021 р.)] / відп. ред. О.М. Павлова, К. В. Павлов, Л. В. Шостак, А. М. Лялюк. Луцьк, 2021. 565 с. С. 338-340.
17. Королюк Т., Кравчук Н., Карп І. Стан та тенденції розвитку організації документообігу в інформаційній системі управління підприємством. *Галицький економічний вісник*. 2020. Том 67. № 6. С. 79-89.

- 18.Королук Т., Мазуренок О. Діджиталізація діяльності підприємств: тенденції, цифровий облік, перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2021. Том 70. № 3. С. 59-70.
- 19.Королук Т., Рапа Н. *Діджиталізація документообігу на підприємстві: особливості сервісного забезпечення*. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 75. № 2. С. 37-45.
- 20.Королук Т., Рапа Н. Діджиталізація документообігу: законодавчі аспекти, переваги та недоліки, ефективність впровадження. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2 (25). С. 270-280. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ktmnev.pdf> (дата звернення: 20.11.2022).
- 21.Куслій В. О. Сутність поняття «фінансового результату» як економічної категорії. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2014. Вип. 3. С. 194–199. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2014_3_16 (дата звернення: 01.10.2020).
- 22.Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536 (дата звернення: 24.10.2022).
- 23.Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Дохід». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025 (дата звернення: 20.10.2022).
- 24.Міжнародні стандарти фінансової звітності від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 14.10.2022).
- 25.Мінстратегпром завершив підготовку та узгодження Державної програми розвитку авіаційної промисловості на 2021-2030 роки. *Урядовий портал* : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minstrategprom-zavershiv-pidgotovku-ta-uzgodzhennya-derzhavnoyi-programi-rozvitku-aviacijnoyi-promislovosti-na-2021-2030-roki> (дата звернення 16.11.2022).

26. Мочерний С. В., Устенко О. А. Основи економічної теорії : навч. посібник. Київ : «Академія». 2009. 504 с.
27. Нагорна І. В., Бондаренко В. О. Облік і аналіз фінансового результату в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9577> (дата звернення: 22.11.2022).
28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 03.10.2022).
29. Німий І. Авіаційна галузь України: передумови до відродження. *Spaceinform* : веб-сайт. URL: <https://mind.ua/news/20219732-aviacijna-promislovist-ukrayini-perebuvaе-v-krizovomu-stani-nisd> (дата звернення 16.11.2022).
30. Овсійчук О. В. Проблеми організації обліку фінансових результатів діяльності підприємства. *Управління розвитком*. 2013. № 15. С. 142-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_15_64 (дата звернення: 24.10.2022).
31. Опарін В. М. Фінанси: загальна теорія. Київ : КНЕУ, 2000. 357 с.
32. Основи охорони праці : Підручник / К. Н. Ткачук, М. О. Халімовський, В. В. Зацарний та ін. 2-ге видання, доповнене та перероблене. Київ : Основа, 2006. 448 с.
33. Партола А. С. Шляхи підвищення прибутковості підприємства. *Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти*. 2017. С. 679–684.
34. Пасенко Н. С. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №17. С. 854-859.
35. ПАТ «Мотор Січ» : веб-сайт. URL: <https://motorsich.com/> (дата звернення 16.11.2022).

- 36.Патарідзе-Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату : вітчизняний і зарубіжний досвід. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 2. С.25-37.
- 37.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 24.10.2022).
- 38.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи» : наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. №290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 14.10.2022).
- 39.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 14.10.2022).
- 40.Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-14. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/996-14?lang=uk> (дата звернення: 20.10.2022).
- 41.Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-ХІІ. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 19.11.2022). 47
- 42.Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 628 с.
- 43.Рета М. В., Пляка Г. О. Сучасні проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва*. 2015. № 25 (1134). С. 25-34.

- 44.Рзаєв Г. І., Драгочинська Д. О. Обліково-аналітичні процедури підтримки безпеки формування доходів, витрат і фінансових результатів. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 1. С. 62-65.
- 45.Рзаєва Т. Г., Сереветник О. В. Фінансові результати та напрями їх аналізу за показниками фінансової звітності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 3. С. 121-124.
- 46.Скалюк Р. В. Сутність та значення фінансових результатів в системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств. *Вісник Економічні науки*. 2010. Вип. 18(1). С. 135–141. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18(1)_23) (дата звернення: 01.10.2020).
- 47.Скасюк Р. В. Сутність і значення фінансових результатів у системі розвитку господарської діяльності промислових підприємств. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portall/natural/npkntu_e (дата звернення: 22.11.2022).
- 48.Сусіденко Ю. В. *Облік та аналіз фінансових результатів діяльності підприємств. Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Випуск 2 (07). С. 297-301.
- 49.Тєшева Л. В., Титаренко В. В. Основні засади формування механізму управління рентабельністю підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27. С. 31–35.
- 50.Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2011. 976 с.
- 51.Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : Видавництво ПП «Астрія», 2020. 434 с.
- 52.Фальченко О. О., Артеменко О. І. Особливості формування фінансових результатів. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: Технічний прогрес та ефективність виробництва. 2015. № 26. С. 154-157.

- 53.Шипіна С. Б. Сутність поняття «фінансові результати» як об'єкта бухгалтерського обліку. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2012. № 1(59).
- 54.Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. та ін. Фінансовий аналіз навчальний посібник / За заг. ред. Школьник І.О. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
- 55.Яремко З. М. Безпека життєдіяльності : Навч. посіб. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 301 с.